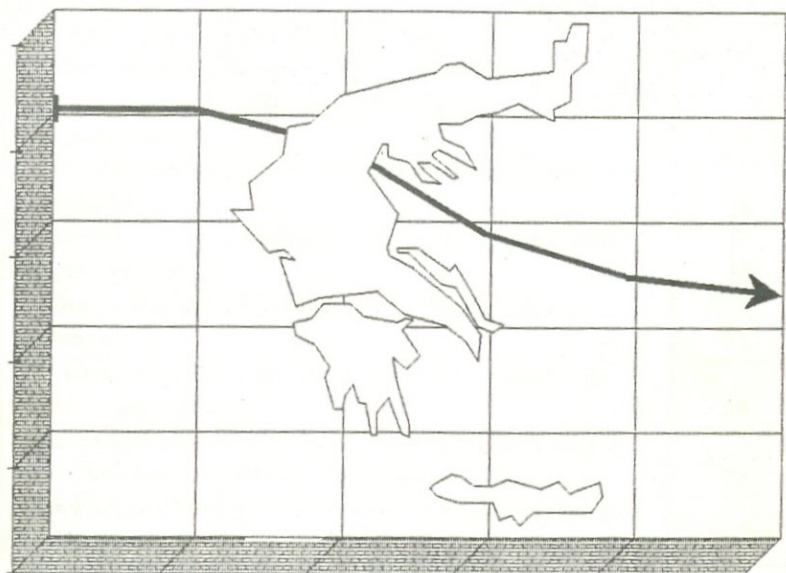

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΔΙΑΚΟΜΜΑΤΙΚΗ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Για τη μελέτη του δημογραφικού προβλήματος της χώρας
και διατύπωση προτάσεων
για την αποτελεσματική αντιμετώπισή του.

ΠΟΡΙΣΜΑ

Πρόεδρος
Βασίλειος Σωτηρόπουλος
Βουλευτής Αργολίδας
Νέας Δημοκρατίας

Αντιπρόεδρος
Βασίλειος Γερανίδης
Βουλευτής Β' Θεσ/νίκης
ΠΑΣΟΚ

Γραμματέας
Μανώλης Δρεττάκης
Βουλευτής Α' Αθηνών
Συνασπισμού

ΑΘΗΝΑ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1993

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελίδα
1. ΠΡΟΟΙΜΙΟ	-
2. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Διάφορα δημογραφικά στοιχεία.	1
2.1 Γεννήσεις.	5
2.2 Γάμοι - Τάσεις γαμηλιότητας - Διαζύγια.	10
2.3 Μετανάστευση, αστικοποίηση, επαναπατρισμός πολιτικών προσφύγων, έλευση ομογενών (Ποντίων - Βορειο-ηπειρωτών) κλπ.	13
2.4 Πληθυσμιακή ωρίμανση - γήρανση και προσδοκώμενη διάρκεια ζωής.	14
2.5 Συντελεστής θνησιμότητας - βρεφικής θνησιμότητας. Τροχαία ατυχήματα.	16
2.6 Οικογενειακός προγραμματισμός - Προγεννητική διάγνωση.	17
2.7 Γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού - Δημογραφικές διαφοροποιήσεις.	18
3. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που επιδρούν στο δημογραφικό πρόβλημα.	20
4. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Μελλοντική πληθυσμιακή εξέλιξη της Ελλάδος.	23
5. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: Δημογραφική σύγκριση της Ελλάδος με άλλες χώρες.	25
6. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ: Δημογραφικές επιπτώσεις.	28
7. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ: Στόχοι της Ελληνικής δημογραφικής πολιτικής - Προτάσεις.	30
7.1 Διοικητικά μέτρα.	33
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	38
ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	-
	-

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΩΝ - ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

<i>Πίνακας</i>	Σελίδα
Ια. Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος, κατά νομό, κατά τις απογραφές των ετών 1971, 1981, 1991 και αντίστοιχα γραφήματα.	5
Ιβ. Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος, κατά νομό, φύλο, του έτους 1991	7
ΙΙ. Φυσική κίνηση του πληθυσμού και αντίστοιχα γραφήματα.	10
ΙΙΙ. Περιφέρεια πρωτεύουσας και αντίστοιχα γραφήματα.	12
ΙV. Υπόλοιπη χώρα και αντίστοιχα γραφήματα.	12
V. Γεννητικότητα - Θνησιμότητα κατά γεωγραφικά διαμερίσματα και αντίστοιχα γραφήματα.	21
VI. Γεννητικότητα - Θνησιμότητα κατά περιοχές και αντίστοιχα γραφήματα.	22
VII. Ο σημερινός και ο πιθανός μελλοντικός πληθυσμός της Ελλάδος 1991 - 2021 και αντίστοιχα γραφήματα	26
ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα γραφήματα βρίσκονται συγκεντρωμένα με την ανωτέρω σειρά στο τέλος του χειμένου.	

ΤΟ ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ

Τα δημογραφικά προβλήματα είναι εξαιρετικά πολύπλοκα διότι επηρεάζονται από πολλούς παράγοντες (οικονομικούς, κοινωνικούς, θρησκευτικούς, μεταναστευτικούς κλπ) και, επομένως δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με μονοδιάστατες και απλοϊκές προτάσεις-λύσεις. Τα προβλήματα του πληθυσμού κατά τον Γάλλο δημογράφο Alfred Sauvy, είναι "τόσο θεμελιώδη που εκδικούνται τρομερά εκείνους που τα αγνοούν και καμιά χώρα δεν μπορεί να ζήσει αν δεν πιστεύει στη ζωή".

Στη χώρα μας, στην οποία σήμερα η γεννητικότητα είναι από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη, το δημογραφικό πρόβλημα παίρνει τεράστιες εθνικές διαστάσεις, που μπορεί να απειλήσουν την εθνική μας ανεξαρτησία και εδαφική ακεραιότητα.

Πριν από τον πόλεμο η φυσική αύξηση του πληθυσμού κυμαινόταν στο 12-13%, ενώ τα τελευταία χρόνια έπεσε στο 1% και τείνει να γίνει αρνητική, αν η γεννητικότητα παραμείνει στα ίδια χαμηλά επίπεδα, με κατάληξη την γρήγορη γήρανση του πληθυσμού και το διπλασιασμό της αναλογίας των ηλικιωμένων ατόμων από 7,5 σε 14%.

Όλα τα πολιτικά κόμματα της Εθνικής Αντιπροσωπείας - έχοντας συνειδητοποιήσει τους εθνικούς κινδύνους που αντιμετωπίζει και θα αντιμετωπίσει πολύ έντονα στο αμέσως προσεχές μέλλον η χώρα μας, αν δεν αλλάξουν οι δημογραφικοί δείκτες - δέχτηκαν ομόφωνα τη Σύσταση Διακομματικής Επιτροπής "γιά τη μελέτη σε βάθος του Δημογραφικού προβλήματος της χώρας και τη διατύπωση προτάσεων γιά την αποτελεσματική αντιμετώπισή του".

Η επιτροπή συστάθηκε με την υπ. αριθμ. 6355/4101 απόφαση της Βουλής της 25-11-91 μετά από πρόταση του Πρωθυπουργού Κων/νου Μητσοτάκη προς τον Πρόεδρο της Βουλής στις 5-11-91.

Στην Εθνική Αντιπροσωπεία συνεζητήθησαν, επίσης, δύο επερωτήσεις του κ. Μανόλη Δρετιάκη (12/2/79 και 14/2/86) και πρόταση νόμου βουλευτών του ΠΑΣΟΚ "κίνητρα για την αντιμετώπιση του δημογραφικού προβλήματος της χώρας" στις 7 και 28 Νοεμβρίου 1991. Την επιτροπή αποτέλεσαν αρχικά οι βουλευτές:

1. Σωτηρόπουλος Βασίλειος
2. Αδρακτάς Παναγιώτης
3. Βαρδαρινός Βασίλειος
4. Γεωργολιός Κωνσταντίνος
5. Κανελλοπούλου Κρινιώ
6. Καραγκούνης Ανδρέας
7. Μπακογιάννη Ντόρα
8. Πάλλη-Πετραλιά Φάνη
9. Παπαγεωργόπουλος Ελευθέριος
10. Παπανικολάου Ελευθέριος
11. Τατούλης Πέτρος
12. Χωματάς Ιωάννης
13. Γερανίδης Βασίλειος
14. Κρητικός Παναγιώτης
15. Κωνσταντινίδης Ελευθέριος
16. Μπαλτάς Αλέξανδρος
17. Παπαδόπουλος Βασίλειος +
18. Παπαθεμελής Στυλιανός
19. Πάχτας Χρήστος
20. Σγουρίδης Παναγιώτης
21. Σμπώκος Ιωάννης
22. Δρετιάκης Μανόλης
23. Κοσιώνης Παναγιώτης

Η επιτροπή εξέλεξε ομόφωνα το εξής Προεδρείο:
 Πρόεδρος: Σωτηρόπουλος Βασίλειος (Ν.Δ.)
 Αντιπρόεδρος: Γερανίδης Βασίλειος (ΠΑΣΟΚ)
 Γραμματέας: Δρεττάκης Μανόλης (ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ)

Τα μέλη της επιτροπής Καραγκούνης Ανδρέας, Μπακογιάννη Ντόρα, Πάλλη - Πετραλιά Φάνη αντικαταστάθηκαν αργότερα, λόγω της αναλήψεως από μέρους τους υπουργικών καθηκόντων, από τους βουλευτάς Γεωργιάδη Θεόδωρο, Δημόπουλο Δημήτριο και Κατσίκη Θεόδωρο, ενώ τη θέση του αποβιώσαντος τον Ιούλιο του 1992 Παπαδόπουλου Βασιλείου έλαβε ο βουλευτής Σκουλάκης Εμμανουήλ.

Η επιτροπή συνεδρίασε 12 φορές και κάλεσε σε ακρόαση και διάλογο μέλη ΔΕΠ Πανεπιστημίων, εκπροσώπους Ειδικών - Ερευνητικών Κέντρων Δημογραφικών Μελετών, της Εκκλησίας της Ελλάδος, του Πανελληνίου Ιατρικού Συλλόγου, της Ακαδημίας Αθηνών κλπ.

Οι εκπρόσωποι που προσήλθαν ήταν οι εξής:

Γ.Τζιαφέτας, Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ, Αντιπρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Δημογραφικών Μελετών, Ν. Πολύζος, τέως Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, Πρόεδρος της Ελληνικής Εταιρείας Δημογραφικών Μελετών, Γ. Σιάμπος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο, Β. Κοτζαμάνης, Δημογράφος-Κοινωνιολόγος, Ερευνητής στο ΕΚΚΕ, Γ. Παπαεναγγέλου, Καθηγητής Προληπτικής Ιατρικής Πανεπιστημίου Αθηνών, Ν. Ματσανιώτης, Καθηγητής Ιατρικής, Ακαδημαϊκός, Μ. Παπαδάκης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Πανεπιστημίου Πειραιώς, Ν. Τσίμπος, Επίκουρος Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς, Χ. Συμεωνίδου, Κοινωνιολόγος - Δημογράφος, Ερευνήτρια του ΕΚΚΕ, Β. Μάος, Αναπληρωτής Καθη-

ηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου, Εμκε - Πουλοπούλου
 Ηρα, Μέλος της Ακαδημίας Επιστημών της Νέας Υόρκης -
 Υπεύθυνη του Δημογραφικού Τμήματος του Ινστιτούτου
 Μελέτης της Ελληνικής Οικονομίας, Β. Θεοτοκάτος,
 Πρόεδρος της Ανώτατης Συνομοσπονδίας Πολυτέχνων Ελ-
 λάδος, Π. Τσουνάτου, Μέλος του Δ.Σ. της ΓΣΕΕ, Δ. Κα-
 ραγκούνης, Πρόεδρος του ΠΙΣ, Αρχιμανδρίτης Ιερόθεος
 Βλάχος, της Εκκλησίας της Ελλάδος, Χ. Κορυφίδης, Αντι-
 πρόεδρος της ΑΔΕΔΥ.

Πριν προχωρήσουμε στη διατύπωση των προτάσεων θεωρούμε
 αναγκαίο να αναλύσουμε βασικά δημογραφικά στοιχεία και δείκτες
 που επηρεάζουν το δημογραφικό πρόβλημα και διαμορφώνουν τη
 σημερινή πληθυσμιακή κατάσταση στη χώρα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Διάφορα δημογραφικά στοιχεία

Ο πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος, με βάση τις απογραφές των ετών 1971, 1981 και 1991, στο σύνολο και κατά νομό καθώς και το ποσοστό μεταβολής της δεκαετίας 81-91 δίνεται στον πίνακα Ια.

<u>Πίνακας Ια</u>				
Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος, κατά νομό, κατά τις απογραφές των ετών 1971, 1981, 1991.				
	1971	1981	1991*	Ποσοστ. Μεταβ. (%) 81 - 91
Σύνολο Ελλάδος	8.768.641	9.740.417	10.264.156	+5,37
Περιφέρεια Πρωτευούσης	2.540.241	3.027.331	3.096.775	+2,29
<u>Λοιπή Στερεά Ελλάς και Εύβοια</u>				
Αιτωλίας & Ακαρνανίας	228.989	219.764	230.688	+4,97
Αττικής (Υπόλοιπο)	257.608	342.093	425.994	+24,52
Βοιωτίας	107.459	117.175	134.034	+14,38
Ευβοίας	172.585	188.410	209.132	+10,99
Ευρυτανίας	27.428	26.182	23.535	-10,10
Φθιώτιδος	155.574	161.995	168.291	+3,89
Φωκίδος	41.361	44.222	43.884	-0,76
<u>Πελοπόννησος</u>				
Αργολίδος	88.698	93.020	97.250	+4,54
Αρκαδίας	111.263	107.932	103.840	-3,79
Αχαΐας	240.854	275.193	297.318	+8,03
Ηλείας	164.061	160.305	174.021	+8,55
Κορινθίας	113.115	123.042	142.365	+15,70
Λακωνίας	95.844	93.218	94.916	+1,82
Μεσσηνίας	173.077	159.818	167.292	

Ιόνιοι Νήσοι				
Ζακύνθου	30.187	30.014	32.746	+9,10
Κερκύρας	92.933	99.477	105.043	+5,59
Κεφαλληνίας	35.952	31.297	32.314	+3,24
Λευκάδος	25.371	21.863	20.900	-4,40
Ηπειρος				
Αρτης	79.700	80.044	78.884	-1,45
Θεσπρωτίας	40.684	41.278	44.202	+7,08
Ιωαννίνων	134.688	147.304	157.214	+6,73
Πρεβέζης	55.262	55.915	58.910	+5,35
Θεσσαλία				
Καρδίτσας	133.018	124.930	126.498	+1,25
Λαρίσης	233.159	254.295	269.300	+5,90
Μαγνησίας	161.392	182.222	197.613	+8,44
Τρικάλων	133.417	134.207	137.819	+2,69
Μακεδονία				
Γρεβενών	34.664	36.421	37.017	+1,64
Δράμας	91.009	94.772	96.978	+2,32
Ημαθίας	117.477	133.750	138.068	+3,23
Θεσσαλονίκης	711.990	871.580	977.528	+12,15
Καβάλας	121.593	135.218	135.747	+0,39
Καστοριάς	46.401	53.169	52.721	-0,84
Κιλκίς	83.197	81.562	81.845	+0,35
Κοζάνης	133.484	147.051	150.159	+2,11
Πέλλης	126.085	132.386	138.261	+4,43
Πιερίας	92.354	106.859	116.820	+9,32
Σερρών	202.898	196.247	191.890	-2,22
Φλωρίνης	54.410	52.430	52.854	+0,65
Χαλκιδικής	73.390	79.036	91.654	+15,96
Αγιον Ορος	1.732	1.472	1.557	+5,77

Θράκη				
Εβρου	138.988	148.486	143.791	-3,16
Ξάνθης	82.917	88.777	90.450	+1,88
Ροδόπης	107.677	107.957	103.295	-4,32
Νήσοι Αιγαίου				
Δωδεκανήσου	121.017	145.071	162.439	+11,97
Κυκλάδων	86.337	88.458	95.083	+7,49
Λέσβου	114.802	104.620	103.700	-0,88
Σάμου	41.709	40.519	41.850	+3,28
Χίου	53.948	49.865	52.691	+5,66
Κρήτη				
Ηρακλείου	209.670	243.622	263.868	+8,31
Λασηθίου	66.226	70.053	70.762	+1,01
Ρεθύμνης	60.949	62.634	69.270	+10,62
Χανίων	119.797	125.856	133.060	+5,72

* Προσωρινά Στοιχεία

Στόν ανωτέρω πίνακα φαίνεται ότι στη δεκαετία του '80 σημειώθηκε μείωση του πραγματικού πληθυσμού στους νομούς Ευρυτανίας, Λευκάδος, Ροδόπης, Εβρου, Αρκαδίας, Σερρών Λέσβου, Φωκίδας, Καστοριάς και Αρτης.

Στον Πίνακα Ιβ δίνεται ο πραγματικός πληθυσμός του 1991 κατά φύλο και κατά νομό.

Πίνακας Ιβ			
Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος, κατά νομό, φύλο του έτους 1991*			
	Αρρενες	Θήλεις	Σύνολο
Σύνολο Ελλάδος	5.029.710	5.234.446	10.264.156
Περιφέρεια Πρωτευούσης	1.471.646	1.625.129	3.096.775
Λοιπή Στερεά Ελλάς και Εύβοια			
Αιτωλίας & Ακαρνανίας	112.978	117.710	230.688
Αττικής (Υπόλοιπο)	214.550	211.444	425.994

Βοιωτίας	68.567	65.467	134.034
Ευβοίας	103.494	105.638	209.132
Ευρυτανίας	12.142	11.393	23.535
Φθιώτιδος	84.706	83.585	168.291
Φωκίδος	22.078	21.806	43.884
Πελοπόννησος			
Αργολίδος	49.020	48.230	97.250
Αρκαδίας	53.531	50.309	103.840
Αχαΐας	148.087	149.231	297.318
Ηλείας	82.853	91.168	174.021
Κορινθίας	72.144	70.221	142.365
Λακωνίας	48.562	46.354	94.916
Μεσσηνίας	84.382	82.910	167.292
Ιόνιοι Νήσοι			
Ζακύνθου	16.494	16.252	32.746
Κερκύρας	50.526	54.517	105.043
Κεφαλληνίας	16.329	15.985	32.314
Λευκάδος	10.203	10.697	20.900
Ηπειρος			
Αρτης	39.265	39.619	78.884
Θεσπρωτίας	21.754	22.448	44.202
Ιωαννίνων	77.265	79.949	157.214
Πρεβέζης	27.688	31.222	58.910
Θεσσαλία			
Καρδίτσης	63.416	63.082	126.498
Λαρίσης	132.181	137.119	269.300
Μαγνησίας	97.626	99.987	197.613
Τρικάλων	69.164	68.655	137.819

Μακεδονία			
Γρεβενών	18.668	18.349	37.017
Δράμας	47.663	49.315	96.978
Ημαθίας	68.263	69.805	138.068
Θεσσαλονίκης	470.171	507.357	977.528
Καβάλας	66.380	69.367	135.747
Καστοριάς	26.831	25.890	52.721
Κιλκίς	41.475	40.370	81.845
Κοζάνης	74.913	75.246	150.159
Πέλλης	69.093	69.168	138.261
Πιερίας	58.019	58.801	116.820
Σερρών	95.820	96.070	191.890
Φλωρίνης	26.365	26.489	52.854
Χαλκιδικής	45.481	46.173	91.654
Αγιον Ορος	1557	-	1.557
Θράκη			
Εβρου	75.137	68.654	143.791
Ξάνθης	44.321	46.129	90.450
Ροδόπης	50.600	52.695	103.295
Νήσοι Αιγαίου			
Λαδοκανήσου	83.713	78.726	162.439
Κυκλάδων	48.395	46.688	95.083
Λέσβου	51.021	52.679	103.700
Σάμου	21.927	19.923	41.850
Χίου	26.650	26.041	52.691
Κρήτη			
Ηρακλείου	130.429	133.439	263.868
Λασηθίου	35.080	35.682	70.762
Ρεθύμνης	34.309	34.981	69.270
Χανίων	66.778	66.282	133.060

* Προσωρινά Στοιχεία

ΠΗΓΗ: Γενική Γραμματεία ΕΣΥΕ, Δ/ση Απογραφών

1. Γεννήσεις

Ο δείκτης γεννήσεων (μέσος αριθμός τέκνων ανά γυναίκα αναπαραγωγικής ηλικίας) από το 1950-1980 διατηρήθηκε στο 2.3-2.2, δείκτης πάρα πολύ ικανοποιητικός, όταν ληφθεί υπ' όψη ότι ο δείκτης ανανέωσης των γενεών είναι 2.1.

Το 1990 όμως ο δείκτης έπεσε επικίνδυνα στο 1.4, με αποτέλεσμα η φυσική αύξηση του πληθυσμού στην δεκαετία του '80 να σημειώσει δραματική μείωση και να φθάσει στο 1%, ενώ πριν τον Β' παγκόσμιο πόλεμο ήταν 12-13%.

Ο συντελεστής γεννητικότητας (αριθμός γεννήσεων ανά 1.000 κατοίκους) που ήταν το 1953 στο 18,37 έπεσε το 1990 στο 10,03 ενώ ο ακαθάριστος συντελεστής θνησιμότητας αυξήθηκε την ίδια περίοδο από το 7,24 στο 9,16 λόγω της βαθμιαίας γήρανσης του πληθυσμού παρά τη μείωση της θνησιμότητας μέσα σε κάθε ηλικία. Οι μεταβολές των γεννήσεων και των θανάτων παρουσιάζονται στον Πίνακα II από το 1953-1990.

ΠΙΝΑΚΑΣ II

Φυσική κίνηση του πληθυσμού

Ετος	Γάμοι		Γεννήσεις ζώντων		Θάνατοι		Θάνατοι κάτω του 1 έτους	
	Απόλυτοι αριθμοί	επί 1000 κατοίκ	Απόλυτοι αριθμοί	επί 1000 κατοίκ	Απόλυτοι αριθμοί	επί 1000 κατοίκ	Απόλυτοι αριθμοί	επί 1000 γεν. ζώντ
1939	47.559	6,59	178.852	24,77	100.459	13,91	21132	118,15
1953	60.909	7,78	143.765	18,37	56.680	7,24	6.107	42,48
1955	66.274	8,31	154.263	19,35	54.781	6,87	6.713	43,52
1960	58.165	6,98	157.239	18,88	60.563	7,27	6.300	40,07
1965	80.728	9,44	151.448	17,71	67.269	7,87	5.194	34,30
1970	67.439	7,67	144.928	16,48	74.009	8,42	4.290	29,60
1975	76.452	8,45	142.273	15,73	80.077	8,85	3.409	23,96
1980	62.352	6,47	148.134	15,36	87.282	9,05	2.658	17,94
1985	63.709	6,41	116.481	11,73	92.886	9,35	1.647	14,14
1990	59.125	5,77	102.854	10,03	93.942	9,16	994	

Αν η γεννητικότητα διατηρηθεί στα ίδια χαμηλά επίπεδα (1,38-1,4) και δεν προκύψουν σημαντικά γεγονότα (πόλεμος, μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα), τότε ο συνολικός πληθυσμός της χώρας μας το 2015 θα είναι μειωμένος κατά 500.000 άτομα σε σύγκριση με τον σημερινό.

Κατά τη συζήτηση στην επιτροπή ακούστηκε η άποψη από ορισμένους εκπροσώπους επιστημονικών φορέων, ότι η χώρα μας, όσον αφορά τις γεννήσεις, δεν βρίσκεται σε κακή κατάσταση και ότι είναι λίγο κάτω από το δείκτη αναπαραγωγής των γενεών. Τις απόψεις αυτές αντέκρουσαν άλλοι εκπρόσωποι. Οι απόψεις αυτές, επίσης, οδήγησαν σε προβληματισμό τα μέλη της επιτροπής, πλην όμως δεν υιοθετήθηκαν διότι η τάση στη χώρα μας είναι επικίνδυνα πτωτική και πρέπει να γίνει ανόρθωση της πορείας. Θεωρήθηκε δε το δημογραφικό πρόβλημα ως μείζον και φλέγον εθνικό, κοινωνικό και οικονομικό θέμα.

Η αναλογία των γυναικών που έχουν ένα μόνο παιδί αυξάνεται στις τελευταίες δύο δεκαετίες. Από 41,5% το 1970 έφθασε το 1987 στο 45,4%. Η αναλογία των γυναικών που έχουν δύο παιδιά παραμένει σχεδόν αμετάβλητη γύρω στο 38-39%, ενώ αντιθέτως μειώνεται η αναλογία των γυναικών με τρία παιδιά από 13,39% σε 12% και των γυναικών με τέσσερα και άνω από 7,1% σε 4,8%. Για να ανακοπεί η μείωση των γεννήσεων και για να εξασφαλισθεί η ανανέωση του πληθυσμού και η επιβίωση του Ελληνισμού πρέπει να δοθεί μεγάλη σημασία και να τεθεί ως στόχος το τρίτο παιδί.

Ενδιαφέρον έχουν οι γεννήσεις και η φυσική αύξηση του πληθυσμού στην περιφέρεια της πρωτεύουσας και στην υπόλοιπη χώρα στη δεκαετία 1980-1990. Πίνακες III και IV.

ΠΙΝΑΚΑΣ III			
Περιφέρεια πρωτεύουσας			
Ετος	Γεννήσεις	Θάνατοι	Φυσική αύξηση
1980	50.868	24.076	26.792
1981	46.669	23.901	22.768
1982	45.199	23.821	21.378
1983	43.429	24.418	19.011
1984	39.997	24.428	15.569
1985	37.027	26.085	10.942
1986	35.498	25.485	10.013
1987	32.691	28.148	4.543
1988	33.051	25.943	7.108
1989	31.472	25.959	5.513
1990	31.807	27.012	4.795

ΠΙΝΑΚΑΣ IV			
Υπόλοιπη χώρα			
Ετος	Γεννήσεις	Θάνατοι	Φυσική αύξηση
1980	97.266	63.206	34.060
1981	95.284	62.360	31.924
1982	92.076	62.524	29.552
1983	89.179	66.168	23.011
1984	85.727	63.961	21.758
1985	79.454	66.801	12.653
1986	77.312	66.298	11.014
1987	73.701	67.508	6.193
1988	74.304	65.982	8.322
1989	70.047	66.325	3.722
1990	70.301	66.674	3.627

Από τους πίνακες αυτούς προκύπτει ότι η φυσική αύξηση του πληθυσμού στην υπόλοιπη χώρα μέχρι και το 1988 (αν και φθίνουσα) ήταν μεγαλύτερη από εκείνη στην περιφέρεια της πρωτεύουσας (που επίσης ήταν φθίνουσα). Τα δύο όμως τελευταία χρόνια 1988 και 1989, η σχέση αυτή ανατράπηκε και η φυσική αύξηση του πληθυσμού της περιφέρειας της πρωτεύουσας υπερτερεί εκείνης της υπόλοιπης χώρας. Αν η τάση αυτή δεν είναι παροδική και παγιωθεί στα αμέσως επόμενα χρόνια οι κοινωνικο - οικονομικές και εθνικές συνέπειες θα είναι βαρύτερες.

2. Γάμοι - Τάσεις γαμηλιότητας - Διαζύγια

Η γαμηλιότητα ήταν υψηλή κατά την πρώτη μεταπολεμική περίοδο, όμως ο μέσος ετήσιος συντελεστής γαμηλιότητας (γάμοι επί 1000 κατοίκων) από 7,78 το 1953 μειώθηκε στο 6,47 το 1980 (δίσεκτο έτος), στο 6,41 το 1985 και στο 5,77 το 1990. Συγχρόνως όμως παρατηρήθηκε και αύξηση της μέσης ηλικίας γάμου. Αν οι ρυθμοί αυτοί της δεκαετίας 1980-1990 συνεχισθούν, οι γάμοι θα μειωθούν ακόμη περισσότερο και θα αυξηθεί ο άγαμος πληθυσμός με όλες τις δυσάρεστες κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 98% των παιδιών στην Ελλάδα γεννιούνται εντός γάμου, σε αντίθεση με άλλες χώρες που ο αριθμός των εξωγάμων αυξήθηκε φθάνοντας σε υψηλά ποσοστά με πολύ μεγάλες κοινωνικές συνέπειες. Αυτό δείχνει και τη μεγάλη σημασία που έχει για τη χώρα μας η τάση γαμηλιότητας και οι παράγοντες που την επηρεάζουν.

Τα διαζύγια παρουσιάζουν στη χώρα μας μεγάλη αύξηση. Στη δεκαετία του 1960 αντιστοιχούσαν 5 διαζύγια σε 100 γάμους ετησίως, στο τέλος της δεκαετίας του 1970 έφθασαν σε 10 (διπλασιάστηκε ο αριθμός των διαζυγίων) και στο τέλος της δεκαετίας του 1980 ο αριθμός αυξήθηκε ακόμη περισσότερο και έφθασε σε 13.

Ο αριθμός αυτός των διαξυγίων αφορά κυρίως στις ηλικίες κάτω του 50ου έτους, ηλικίες που δεν έχουν ολοκληρώσει την αναπαραγωγική περίοδό τους, με δυσμενή δημογραφικά και κοινωνικοοικονομικά επακόλουθα.

3. Μετανάστευση, αστικοποίηση, επαναπατρισμός πολιτικών προσφύγων, έλευση ομογενών (Ποντίων-Βορειοηπειρωτών) κλπ.

Η Ελληνική μεταπολεμική (1952-1974) μετανάστευση προς υπερπόντιες και δυτικοευρωπαϊκές χώρες ήταν ένας από τους κύριους συντελεστές του δημογραφικού προβλήματος της χώρας.

Το σύνολο της μεταπολεμικής μετανάστευσης (αν δεν ληφθεί υπ' όψη η παλιννόστηση) ανήλθε σε 1.439.000 άτομα νέας ηλικίας άνδρες και γυναίκες ακόμη και ανήλικα παιδιά που προέρχονταν από όλα τα διαμερίσματα της χώρας κυρίως όμως από τη Μακεδονία, Θράκη και Ηπειρο, σύμφωνα με έκθεση του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, το 1989 για το Δημογραφικό πρόβλημα. Αποτέλεσμα αυτής της μαζικής αποδημίας ήταν η ερήμωση της υπαίθρου σε κρίσιμες εθνικές περιοχές (παραμεθόριες) και η γήρανση του πληθυσμού.

Η παλιννόστηση μετά την ενεργειακή κρίση του 1973 ήταν σημαντική κυρίως από τη Δυτική Γερμανία και είχε μεγάλη συμμετοχή στην πραγματική αύξηση του πληθυσμού στη δεκαετία του 1970. Οι παλιννοστούντες ήταν κυρίως ηλικιωμένα άτομα και τους απεργόφησαν τα μεγάλα αστικά κέντρα. Εξ άλλου πολύ γρήγορα μειώθηκε αυτό το ρεύμα των παλιννοστούντων, διότι η νέα γενιά του αποδήμου ελληνισμού είναι απρόθυμη να επαναπατριστεί.

Η εσωτερική μετανάστευση των κατοίκων της υπαίθρου προς τα μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα - Θεσσαλονίκη) των οποίων ο πληθυσμός ανέρχεται σήμερα γύρω στο 50% του συνόλου της χώρας.

έχει σοβαρές επιπτώσεις στον αριθμό των γεννήσεων, στην ερήμωση της υπαίθρου και τη γήρανση του πληθυσμού.

Η νέα αντίληψη για την οικογένεια και την κοινωνία που προκαλεί η αστικοποίηση (αντίληψη που υιοθετείται και στην επαρχία), τα προβλήματα στέγης, εργασίας, επαρκούς εισοδήματος εκπαίδευσης, η έλλειψη κατάλληλων βρεφονηπιακών σταθμών κλπ, οδηγούν σε ολιγομελείς οικογένειες και σε αναβολή γάμων.

Ο επαναπατρισμός των πολιτικών προσφύγων και η μαζική έλευση ομογενών (Ποντίων και Βορειοηπειρωτών) με σωστή πολιτική παρέμβαση θα έχει θετικά αποτελέσματα. Η πολιτεία πρέπει να τους βοηθήσει να εγκατασταθούν και να εργαστούν, όχι μόνο στα αστικά κέντρα αλλά κυρίως σε αγροτικές και ημιαστικές περιοχές και να δώσουν μία νέα δυναμική σε πολλές αγροτικές περιοχές κυρίως της βορείου Ελλάδος. Οι κοινές πολιτιστικές ρίζες και η Ορθοδοξία βοηθούν πολύ στην προσαρμογή και αφομοίωσή τους από την ελληνική κοινωνία.

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτεί η είσοδος και η απασχόληση εκατοντάδων χιλιάδων ξένων μεταναστών νομίμως (και παρانونίμως κυρίως) εισελθόντων στη χώρα μας στις δύο τελευταίες δεκαετίες. Αν και το ποσοστό ανεργίας στη χώρα μας είναι 8% περίπου σε πολλούς κλάδους υπάρχει μεγάλη έλλειψη εργατικών χεριών, που καλύπτεται κυρίως από τους ξένους λαθρομετανάστες.

Με την αθρόα είσοδο λαθρομεταναστών-αλλοδαπών κυρίως μουσουλμάνων από Αφρικανοασιατικές χώρες, η Ελλάς μεταβάλλεται σε τόπο υποδοχής μεταναστών που δημιουργούν σοβαρά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα (προστριβές στην αγορά εργασίας, αύξηση της εισφοροδιαφυγής με μεγάλες συνέπειες στους ασφαλιστικούς οργανισμούς, αύξηση εγκληματικότητας, διακίνηση ναρκωτικών κλπ) και δεν μπορούν να προσαρμοστούν προς την ελληνική κοινωνία λόγω του τελείως διαφορετικού πολιτισμού του Ισλάμ, που δεν είναι μόνο θρησκεία αλλά και τρόπος ζωής.

Το θέμα αυτό του αλλοδαπού πληθυσμού από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής που παραμένει στη χώρα μας, πρέπει να αναλυθεί πολύ προσεκτικά, μέσα στο πλαίσιο των σχετικών αποφάσεων της Κοινότητας για τη χάραξη μιάς εθνικής πολιτικής λόγω της γεωγραφικής μας θέσης, για να αποφύγουμε φαινόμενα ξενοφοβίας και ρατσισμού και για να μελετηθούν οι επιπτώσεις στη δημογραφική εξέλιξη του ελληνικού πληθυσμού.

4. Πληθυσμιακή ωρίμανση - γήρανση και προσδοκώμενη διάρκεια ζωής.

Η δημογραφική γήρανση τις τελευταίες τρεις δεκαετίες βαίνει διαρκώς αυξανόμενη. Η πτώση της γεννητικότητας και η μείωση της θνησιμότητας αύξησε την αναλογία των ηλικιωμένων ατόμων σε σχέση με τον συνολικό πληθυσμό και με την αναλογία παιδιών και εφήβων. Η ίδια τάση πληθυσμιακής μεταβολής των ηλικιών παρουσιάζεται σχεδόν στο σύνολο των χωρών της Ευρώπης, αλλά η χώρα μας έχει τον υψηλότερο δείκτη δημογραφικής γήρανσης μεταξύ των Βαλκανικών χωρών.

Το 1951 η αναλογία των ηλικιωμένων ατόμων στη χώρα μας (άνω των 65 ετών) ήταν 6,5% και το 1984 ανήλθε στο 13,3% ενώ η αναλογία των υπερηλίκων (άνω των 75 ετών) από 2,1% ανήλθε στο 5,4%.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η μεταβολή της αναλογίας των ηλικιωμένων στις αστικές, ημιαστικές και αγροτικές περιοχές. Το 1951 η αναλογία των ηλικιωμένων στις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές ήταν μόλις 7% και ανήλθε το 1984 στις ημιαστικές στο 13,5% και στις αγροτικές σε 17,5%.

Επίσης η αναλογία του παιδικού πληθυσμού (0-14 ετών) ενώ στις αστικές περιοχές έμεινε σχεδόν στα ίδια επίπεδα, γύρω στο 23% στις αγροτικές περιοχές παρουσίασε σημαντική μείωση πέφτοντας

κατά 10 ποσοστιαίες μονάδες από το 32,3% στο 22,5%

Παρατηρούμε λοιπόν ότι η αύξηση των ηλικιωμένων στις αγροτικές περιοχές κατά 10% περίπου και η μείωση του παιδικού πληθυσμού κατά το ίδιο υψηλό ποσοστό στις ίδιες περιοχές, δημιουργούν νέες οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που απαιτούν έγκαιρη και μακρόπνοη αντιμετώπιση, προς αποφυγή της ερήμωσης της υπαίθρου με όλες τις δυσάρεστες συνέπειες που αυτή συνεπάγεται.

Στον μεγαλύτερο ασφαλιστικό οργανισμό, ΙΚΑ, η αναλογία συνταξιούχων-ασφαλισμένων είναι σήμερα 1:2,5 ενώ θά έπρεπε βάσει των διεθνών δεδομένων να είναι 1:4,5 για την ομαλή οικονομική πορεία των οργανισμών. Στο δημόσιο η αναλογία αυτή είναι 1:1.

Η διάρκεια της προσδοκώμενης ζωής στη χώρα μας από 63,4 έτη το 1950 ανήλθε σε 72,5 το 1985 για τους άνδρες και σε 77,6 για τις γυναίκες. Η εξέλιξη αυτή κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων δεκαετιών παρατηρήθηκε σε όλες σχεδόν τις ανεπτυγμένες χώρες με αποτέλεσμα τη διαρκή αύξηση της αναλογίας των ηλικιωμένων ατόμων και τη μείωση της αναλογίας των νεότερων. Ο δυσμενής όμως αυτός συσχετισμός των ηλικιών επέφερε και θα επιφέρει όχι μόνο μεγάλες κοινωνικοοικονομικές συνέπειες αλλά και εθνικές σε χώρες όπως η Ελλάς.

Οι δαπάνες για περίθαλψη των ηλικιωμένων είναι 8 φορές μεγαλύτερες από τις μέσες δαπάνες όλων των ηλικιών σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ και σε συνδυασμό με τη νέα σύγχρονη ιατρική τεχνολογία, το συνολικό κόστος περίθαλψης διογκώνεται υπέρμετρα.

5. Συντελεστής θνησιμότητας - βρεφικής θνησιμότητας.

Τροχαία ατυχήματα

Η βελτίωση των συνθηκών ζωής και η γενική κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη της χώρας μας, με την παρεπόμενη ευεργετική επίδρασή τους στο βιοτικό επίπεδο του λαού μας μείωσε τη θνησιμό-

τητα σε χαμηλά επίπεδα. Οι κύριες αιτίες θανάτου είναι τα αγγειοκαρδιακά νοσήματα και οι κακοήθεις νεοπλασίες. Ακολουθούν παθήσεις του αναπνευστικού συστήματος και τα ατυχήματα -κυρίως τα τροχαία- με θύματα πολλούς νέους και με μεγάλο αριθμό σοβαρών αναπηριών με δυσμενείς επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία όχι μόνο κοινωνικές αλλά και δημογραφικές.

Γενικά ο συντελεστής θνησιμότητας μειώνεται σταθερά από το 1950 μέχρι σήμερα λόγω της ανόδου του βιοτικού επιπέδου, της βελτίωσης των υπηρεσιών υγείας και την πρόοδο της ιατρικής επιστήμης. Ετσι η "προσδοκώμενη" ζωή κατά τη γέννηση, αυξήθηκε από 63,4 έτη το 1950 σε 72,5 το 1985 για τους άνδρες και από 66,7 έτη σε 77,6 έτη για τις γυναίκες.

Η βρεφική θνησιμότητα παρουσιάζει συνεχώς μιά σημαντική μείωση. Ετσι από τα υψηλά επίπεδα το 1951 (63 θάνατοι βρεφών ανά 1.000 γεννήσεις ζώντων) έπεσε το 1990 σε 10 θανάτους βρεφών ανά 1.000 γεννήσεις ζώντων.

Αν και σημειώθηκε θεαματική πρόοδος στις τελευταίες δεκαετίες φρονούμε ότι υπάρχουν ακόμη περιθώρια βελτίωσης και να προσεγγίσουμε τους δείκτες βρεφικής θνησιμότητας (κάτω του 10‰) ως σε πολλές ανεπτυγμένες χώρες.

Κάθε χρόνο χάνουν τη ζωή τους από τροχαία ατυχήματα 2.000 περίπου κυρίως νέοι άνθρωποι και τραυματίζονται βαριά 40.000 (από τους οποίους άλλοι 2.000 πεθαίνουν στα νοσοκομεία). Αριθμοί απαράδεκτα υψηλοί για τη χώρα μας και υπάρχουν ευθύνες και της πολιτείας και ατομικές.

6. Οικογενειακός προγραμματισμός - Προγεννητική διάγνωση

Ο σύγχρονος οικογενειακός προγραμματισμός έχει δύο πρότυπα : το ευρωπαϊκό και το τριτοκοσμικό λόγω των διαφορετικών επιδιώξεων. Στη χώρα μας πρέπει να αναπτυχθεί και να εφαρμοστεί προς

την ορθή ενδεδειγμένη ελληνική κατεύθυνση. Σήμερα η έννοια του οικογενειακού προγραμματισμού στην Ελλάδα είναι ταυτόσημη με την αντισύλληψη, την άμβλωση και τη στειρώση. Αυτή η αντίληψη είναι λανθασμένη και χρειάζεται αναθεώρηση. Απαιτείται κατάλληλη υποδομή με ειδικά πρόσωπα που θα ενημερώνουν σωστά τα μεγάλα λαϊκά στρώματα σε θέματα στειρότητας-γονιμότητας καθώς επίσης και για τα πολιτειακά μέτρα στήριξης της μητρότητας, που πρέπει να προβάλεται ως μεγίστη κοινωνική αξία.

Αν γίνει η κατάλληλη ενημέρωση και τονισθούν από ειδικούς οι συνέπειες των εκτρώσεων στην υγεία των γυναικών και των οικογενειών τους, και προβληθούν οι εθνικές και θρησκευτικές παραδόσεις του λαού μας ώστε να θεωρηθεί ως μεγάλη κοινωνική αξία η απόκτηση τέκνων είναι δυνατόν το 40% των γυναικών να αποφασίσει να μην προχωρήσει σε έκτρωση.

Σε μεγάλα λαϊκά στρώματα θεωρείται ακόμη και σήμερα η έκτρωση ως μέσον ελέγχου των γεννήσεων και ως αθώα πράξη. Η αντίληψη αυτή πρέπει να εκλείψει, με την κατάλληλη διαφώτιση των γυναικών και των ζευγαριών γενικά, λόγω των σοβαρών επιπλοκών ψυχικών και σωματικών που προκαλούνται από αυτές τις επεμβάσεις και κυρίως το βίαιο θάνατο εκατοντάδων χιλιάδων ανθρωπίνων ζωών.

Η Ακαδημία προειδοποιεί ότι "κύριο αίτιο της υπογεννητικότητας είναι η έκτρωση και η εξ αυτής στειρώση" και ο καθηγητής Τριχόπουλος "το 40% της μειώσεως της αναπαραγωγικότητας στη χώρα μας οφείλεται σε προκλητές εκτρώσεις".

Επίσης οι καθηγητές Πολύζος και Βαλαώρας σημειώνουν ότι "η αναπλαστική ικανότητα του λαού μας πλησιάζει σε σημείο μη επιστροφής με κύριο αίτιο την εκούσια έκτρωση" και ο καθηγητής Κουτσήφαρης "πάνω από 150.000 ζευγάρια δεν μπορούν να κάνουν παιδί γιατί έχουν στο ιστορικό τους μία έκτρωση".

Ο Ν.1609 του 1986 "περί τεχνητής διακοπής της εγκυμοσύνης και προστασίας της υγείας της γυναίκας" ο οποίος αποποινικοποίησε την έκτρωση μέχρι τον τρίτο μήνα μέσα από μία διαδικασία, σήμερα δεν εφαρμόζεται στη πράξη και όλοι οι δρόμοι οδηγούν πάλι άνετα από ότι παλιότερα στο χειρουργείο. Η επανεξέτασή του προς την κατεύθυνση της εφαρμογής του όποιου οικογενειακού προγραμματισμού κρίνεται σκόπιμη για σοβαρούς εθνικούς, θρησκευτικούς και δημογραφικούς λόγους.

Η προγεννητική διάγνωση πρέπει υπεύθυνα να έπιτελείται και σε πολλά κέντρα της περιφέρειας, λόγω του μεγάλου αριθμού ατόμων που πάσχουν από μεσογειακή αναιμία στη χώρα μας (800.000-1.000.000 περίπου) και του αυξημένου ποσοστού νεογνών (2-3%) που γεννιούνται με διαμαρτίες περί τη διάπλαση τα τελευταία χρόνια.

7. Γεωγραφική κατανομή πληθυσμού - Δημογραφικές διαφοροποιήσεις

Η γεννητικότητα και η θνησιμότητα του πληθυσμού παρουσιάζουν διαφορές μεταξύ των γεωγραφικών διαμερισμάτων της χώρας. Στις αγροτικές περιοχές σημειώνεται τάση αύξησης της θνησιμότητας και πτώση της γεννητικότητας, ενώ στις αστικές περιοχές ο ακαθάριστος συντελεστής γεννήσεων (γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους) είναι μεγαλύτερος με αποτέλεσμα τη συγκέντρωση των νέων γενεών στα αστικά κέντρα. Οι αγροτικές περιοχές παρουσιάζουν υψηλότερο δείκτη γεννήσεων (μέσο αριθμό τέκνων ανά γυναίκα).

Στις αστικές περιοχές ο δείκτης γεννήσεων το 1985 κατήλθε στο 1,55 (τέκνα ανά γυναίκα) ενώ στις αγροτικές περιοχές διατηρήθηκε ελαφρώς κάτω του 2. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι και στις αγροτικές περιοχές μετά το 1985 ο δείκτης γεννήσεων κατήλθε κάτω από το όριο αναπλήρωσης των γενεών.

Ο αριθμός όμως των αναπαραγωγικών ηλικιών του αγροτικού πληθυσμού συνεχώς μειώνεται (20% του συνόλου ή και μικρότερο) και ως εκ τούτου δεν καλύπτεται η διαφορά από τη χαμηλότερη γεννητικότητα του αστικού πληθυσμού. Τα γεωγραφικά διαμερίσματα τα οποία παρουσιάζουν την υψηλότερη γεννητικότητα είναι η Κρήτη, η Θράκη και η Θεσσαλία και την μεγαλύτερη φυσική αύξηση το 1989 η Κρήτη (Πίνακας V).

Η μείωση των γεννήσεων μεταξύ του 1981 και του 1989 από 14,5 ανά 1000 κατοίκους σε 10,2 παρουσίασε ανάλογη μείωση σε όλα τα γεωγραφικά διαμερίσματα και περιοχές της χώρας (Πίνακες V και VI).

ΠΙΝΑΚΑΣ V				
Γεννητικότητα - Θνησιμότητα κατά γεωγραφικά διαμερίσματα				
Γεωγραφικά διαμερίσματα	Γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους		Θάνατοι ανά 1000 κατοίκους	
	1981	1989	1981	1989
Πελοπόννησος	13,1	9,7	10,42	10,2
Ιόνιοι Νήσοι	12,2	9,5	13,40	12,1
Ηπειρος	13,8	8,5	9	8,7
Θεσσαλία	14,6	10,3	9,08	9,5
Μακεδονία	14,2	9,9	8,43	8,6
Θράκη	15,1	10,9	8,8	10,1
Νήσοι Αγαίου	13,2	9,3	11,42	10,8
Κρήτη	15	11,2	9,06	9
Περιφ. Πρωτευούσης	15,5	10,3	8,02	8,2
Διοική Στερεά Ελλάδα	13,3	9,2	8,86	8,4
Σύνολο Ελλάδος	14,5	10,2	8,9	9,2

ΠΙΝΑΚΑΣ VI				
Γεννητικότητα - Θνησιμότητα κατά περιοχές				
Περιοχές	Γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους		Θάνατοι ανά 1000 κατοίκους	
	1981	1989	1981	1989
Περιφ. Πρωτευούσης	15,5	10,3	8,02	8,2
Αστικές περιοχές	16,3	10,3	7,65	7,4
Ημιαστικές περιοχές	12,8	9,5	8,5	8,7
Αγροτικές περιοχές	12,1	9,1	11,4	13,6
Σύνολο Ελλάδος	14,5	10,2	8,9	9,2

Η λοιπή Στερά Ελλάδα, η Ανατολική Μακεδονία, η Πελοπόννησος, τα νησιά του Αιγαίου, η Ηπειρος και τα νησιά του Ιονίου εμφανίζουν τη μεγαλύτερη μείωση των γεννήσεων κατά την περίοδο 1981-1989.

Η μείωση αυτή των γεννήσεων σε συνδυασμό με την εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση του παραγωγικού κυρίως πληθυσμού συρρίκνωσε την πυραμίδα του πληθυσμού των αγροτικών περιοχών στις παραγωγικές ηλικίες ενώ αντιθέτως διόγκωσε την πυραμίδα των ιδίων ηλικιών στα αστικά κέντρα.

Ανάλογες διαφοροποιήσεις παρατηρούνται και στο βαθμό γήρανσης του πληθυσμού, στις τελευταίες δεκαετίες. Το 1951 η αναλογία των ηλικιωμένων (άνω των 65 ετών) ήταν 6% στις αστικές περιοχές και 7% στις αγροτικές και το 1981 ανήλθε στο 10% στις αστικές και 17% στις αγροτικές περιοχές.

Οι διαφοροποιήσεις αυτές του πληθυσμού ως προς το σύνολο και ως προς τις αναπαραγωγικές ηλικίες μεταξύ αστικού και αγροτικού πληθυσμού δημιουργούν πολλά κοινωνικοοικονομικά προβλήματα με πολλαπλές συνέπειες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες που επιδρούν στο δημογραφικό πρόβλημα.

Γενικά το δημογραφικό πρόβλημα, ως έχει λεχθεί, είναι πολυσύνθετο και δεν επιλύεται. Επιδιώκεται η αντιμετώπισή του και η επισήμανση των σπουδαιότερων παραγόντων που έχουν δυσμενή επίδραση σε αυτό. Οι παράγοντες αυτοί είναι:

Η κατοικία. Το 32% του πληθυσμού είναι εγκλωβισμένο στα διαμερίσματα (τα περισσότερα από αυτά μικρά) και τα παιδιά δεν έχουν άνετο ελεύθερο χώρο. Οι οικογένειες αυτές είναι καταδικασμένες να μην κάνουν τρία παιδιά. Τα μονοπρόσωπα νοικοκυριά το 1950 ήταν 9% του συνόλου - σήμερα είναι 19% με μεγάλη αναλογία γερόντων - τα διμελή νοικοκυριά κατέχουν το μεγαλύτερο ποσοστό. Η έλλειψη κατοικίας, το υψηλό κόστος απόκτησής της και τα υψηλά ενοίκια αναγκάζουν τα νέα ζευγάρια να περιορίσουν ή να μεταθέσουν την τεκνοποίηση στο μέλλον.

Τα χαμηλά οικογενειακά εισοδήματα σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος ανατροφής και εκπαίδευσης των παιδιών δρουν ανασταλτικά στην απόκτηση πολλών παιδιών. Δεν πρέπει όμως να παραβλέπεται ότι η Ελληνίδα αγρότισσα με το χαμηλότερο εισόδημα έχει τον υψηλότερο δείκτη γεννήσεων.

Η επιδίωξη των σημερινών νέων για καλύτερες σπουδές και πιο επιτυχή επαγγελματική αποκατάσταση οδηγούν στη δημιουργία οικογένειας σε μεγαλύτερες ηλικίες, γεγονός που έχει δυσμενείς επιπτώσεις στο δημογραφικό. Οι οικογένειες πρέπει να ολοκληρώνονται σε μικρές ηλικίες.

Η ανεργία των νέων και γενικά η οικονομική ύφεση δημιουργεί προβλήματα και μεταθέτει το γάμο και την απόκτηση παιδιών. Έχει επίσης διαπιστωθεί ότι η συμμετοχή της γυναίκας

στην αγορά εργασίας περιορίζει την τεκνοποίηση χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι πρέπει να περιοριστεί ή να αποκλεισθεί η γυναίκα από την εργασία. Στην Ελλάδα εργάζεται μόνο το 35% των γυναικών.

Η λειτουργία βρεφονηπιακών σταθμών δείχνει ότι το παιδί δεν είναι μόνο θέμα των γονιών, αλλά και της πολιτείας και άλλων κοινωνικών φορέων. Η δημιουργία σταθμών, η δωρεάν εγγραφή σε αυτούς βρεφών και νηπίων, και η ικανοποιητική και σε κατάλληλες ώρες λειτουργία τους είναι απαραίτητη και έχει θετική συμβολή στο όλο πλέγμα του δημογραφικού προβλήματος.

Η απομάκρυνση από τα παραδοσιακά ελληνικά πρότυπα ζωής και η κοινωνική παρακμή με την υπονόμηση των αξιών του γάμου, της οικογένειας και των τέκνων έχουν σημαντική επίδραση στο δημογραφικό.

Ο υπέμετρος ευδαιμονισμός, η χαλάρωση των ηθών, τα ναρκωτικά, το AIDS και γενικά η κοινωνική υποβάθμιση και η παγκόσμια ανασφάλεια επιδρούν αρνητικά στο δημογραφικό.

Η επιδείνωση του περιβάλλοντος και η χειροτέρευση της ποιότητας ζωής -ιδιαίτερα- στα αστικά κέντρα, αποτελεί έναν από τους βασικούς αρνητικούς παράγοντες στη δημιουργία οικογενειών με πολλά (ή ακόμη και λίγα) παιδιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

Μελλοντική πληθυσμιακή εξέλιξη της Ελλάδος

Σπάνια συμβαίνει στην ιστορία ο αριθμός των γεννήσεων να πέφτει χαμηλότερα από τον αριθμό των θανάτων, προκαλώντας έτσι μείωση του πληθυσμού. Το φαινόμενο αυτό κυρίως παρατηρήθηκε στη Γερμανία και στη Γαλλία κατά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και την περασμένη δεκαετία στη Καμπότζη, λόγω των γνωστών γεγονότων.

Παρ' όλα αυτά σήμερα σε περίοδο ειρήνης πολλές χώρες της Ευρώπης παρουσιάζουν δείκτη γεννήσεων πολύ κάτω του δείκτη διαίωσης των γενεών, με αποτέλεσμα εμφάνιση σοβαρών δημογραφικών προβλημάτων.

Οι πληθυσμιακές μεταβολές, όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες βραχυπρόθεσμους και μακροπρόθεσμους που έχουν σχέση με τις συνθήκες εργασίας, ζωής, κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο, ιστορικές καταβολές, θρησκείας, θέση γυναίκας και έθιμα, εκπαίδευση, ιατρική περίθαλψη, βιολογικούς παράγοντες, γεωγραφικό περιβάλλον και την πληθυσμιακή δομή από πλευράς ηλικίας και φύλου.

Δεν υπάρχει ως σήμερα μία παγκόσμια θεωρία των πληθυσμιακών μεταβολών και πολύ λιγότερο της πληθυσμιακής αύξησης. Κάθε ιστορική εποχή έχει τους δικούς της νόμους του πληθυσμού λόγω της αλληλοεξάρτησης δημογραφικών και μη παραγόντων χωρίς να είναι δυνατόν πάντοτε να προσδιορίζεται μία πλήρης σειρά αιτιών παραγόντων.

Οι ιστορικές, πνευματικές, θρησκευτικές επιρροές και η επίδραση των μη υλικών δυνάμεων που μορφοποιούν τη ζωή του ανθρώπου δεν μπορούν να εκφραστούν στατιστικώς. Η μελλοντική πληθυσμιακή εξέλιξη πρέπει έγκαιρα να επισημαίνεται λόγω των σοβαρών κοινωνικών, οικονομικών και εθνικών επιπτώσεών της - που εκδηλώνονται όμως πολύ αργότερα και έντονα.

Με τα σημερινά δεδομένα μπορούμε να επιχειρήσουμε τον προσδιορισμό της δημογραφικής εξέλιξης μέχρι το 2020 αν και οι πληθυσμιακές προβλέψεις είναι παρακινδυνευμένες.

Αν υποθέσουμε ότι δεν σημειώνονται μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα και η πολύ χαμηλή γεννητικότητα θα αρχίσει να βελτιώνεται βαθμιαία ώστε να φθάσει τα επίπεδα αναπλήρωσης των γενεών σε 10-15 χρόνια και η προσδοκώμενη ζωή θα αυξάνεται (1 χρόνο ανά δεκαετία), στο τέλος της πρώτης δεκαετίας του 2000 υπολογίζεται ότι ο συνολικός πληθυσμός θα είναι 10,2 εκατ. ως και σήμερα. Η γήρανση του πληθυσμού θα επιδεινωθεί όπως και η εγκατάλειψη ορισμένων γεωγραφικών περιοχών από τον πληθυσμό των παραγωγικών ηλικιών.

Η πιθανή προβλεπόμενη εξέλιξη του πληθυσμού κάτω από τις προαναφερθείσες συνθήκες φαίνεται στον Πίνακα VII.

ΠΙΝΑΚΑΣ VII				
Ο σημερινός και ο μελλοντικός πληθυσμός της Ελλάδος 1991 - 2021 (σε χιλιάδες)				
Ομάδες ηλικιών	1991	2001	2011	2021
0 - 14	1024	1611	1642	1720
15 - 44	4377	4359	3942	3528
45 - 64	2529	2534	2764	2889
65 +	1439	1702	1854	1952
Σύνολο	10.269	10.206	10.202	10.089
ποσοστιαία κατανομή (%)				
Ομάδες ηλικιών	1991	2001	2011	2021
0 - 14	18,7	15,8	16,2	17,1
15 - 64	67,3	67,5	65,2	63,6
65 +	14,0	16,7	18,1	19,3
Σύνολο	100,0	100,0	100,0	100,0

Το 2020 οι ηλικιωμένοι (65 ετών και άνω) θα ανέλθουν στο 20% του συνολικού πληθυσμού ενώ ο παιδικός πληθυσμός θα πέσει στο 17,1%, κάτω από τα σημερινά επίπεδα του 19% και ο συνολικός πληθυσμός θα κυμανθεί γύρω στα 10 εκατ. με τάση μείωσης.

Αν όμως οι δημογραφικοί δείκτες δεν βελτιωθούν και διατηρηθεί ο ίδιος δείκτης γεννήσεων του 1990 (1,4 μέσος αριθμός τέκνων ανά γυναίκα) και αν δεν προκύψουν σημαντικά γεγονότα (πόλεμος, μετανάστευση) τότε ο συνολικός πληθυσμός της χώρας μας το 2015 θα είναι μειωμένος κατά 500.000 άτομα από το σημερινό αριθμό. Η επιδείνωση αυτή των δημογραφικών δεικτών που άρχισε από το 1985 δημιουργεί σοβαρά πληθυσμιακά προβλήματα στη χώρα μας. Τα κενά που δημιουργούνται καλύπτονται κατά το μεγαλύτερο μέρος από Πόντιους και Βορειοηπειρώτες αλλά και από μουσουλμάνους της Ασίας και της Αφρικής και από άλλους που εισδύουν παράνομα στον Ελληνικό χώρο (και παραμένουν με ποικίλες ψευτοϊδιότητες, προσθέτοντας νέα προβλήματα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Δημογραφική σύγκριση της Ελλάδος με άλλες χώρες.

Ως ήδη έχει αναφερθεί, ο δείκτης γεννήσεων κυμάνθηκε στη χώρα μας την πρώτη μεταπολεμική τριακονταετία (1950-80) στο 2,4-2,2 ενώ παρουσίασε κάθετη πτώση μετά το 1982 και κατήλθε στο 1,4 το 1990, δηλαδή πιο κάτω από το όριο ανανέωσης των γενεών.

Οι ανεπτυγμένες χώρες στην πρώτη μεταπολεμική περίοδο γνώρισαν μία δημογραφική άνθιση (2,1-2,7 παιδιά ανά γυναίκα) και ακριβώς πάνω στην ευημερία τους (1967) ο δείκτης αυτός μειώθηκε.

Σήμερα σε όλες τις ανεπτυγμένες χώρες, ο δείκτης γεννήσεων έχει πέσει κάτω από τα 2,1 παιδιά ανά γυναίκα που είναι το όριο ανανέωσης των γενεών.

Χώρες της Νοτίου Ευρώπης όπως η Ιταλία και η Ισπανία παρουσίασαν μεγάλη μείωση του δείκτη, που έφθασε στο 1,32 και 1,36 αντίστοιχα το 1989. Η Γαλλία παρουσίασε τα τελευταία χρόνια βελτίωση του δείκτη (1,81) ενώ η πρώην Δυτ.Γερμανία δεν μπόρεσε να βελτιώσει το δείκτη που παραμένει πολύ χαμηλός (1,41).

Μεγάλες χώρες όπως ΗΠΑ, πρώην Σοβιετική Ένωση, Ιαπωνία έχουν μεγαλύτερη δείκτη γεννήσεων που κυμαίνεται από 1,7 έως 2,34 στην πρώην ΕΣΣΔ. Από τις Βαλκανικές χώρες η Βουλγαρία και η πρώην Γιουγκοσλαβία βρίσκονται σε υψηλότερα από τη χώρα μας επίπεδα (1,86 και 1,88 αντίστοιχα), αλλά κάτω από το επίπεδο αναπλήρωσης των γενεών.

Οι μουσουλμανικές όμως χώρες παρουσιάζουν πολύ υψηλά επίπεδα γεννητικότητας και συγκεκριμένα η μεν Αλβανία έχει διπλάσιο αριθμό παιδιών ανά γυναίκα, η δε Τουρκία τριπλάσιο από τη χώρα μας. Σήμερα στην Ελλάδα έχουμε 100 χιλιάδες περίπου γεννήσεις το χρόνο ενώ στη Τουρκία περίπου 1.600.000.

Το 2010 ο πληθυσμός της Ελλάδος, με βάση τις υποθέσεις που προαναφέρθηκαν, θα είναι 10,2 εκατ. και της Τουρκίας θα φθά-

σει στα 80 εκατ. Η δημογραφική γήρανση θα είναι υψηλή σ' όλες τις χώρες της ΕΟΚ και στη χώρα μας θα φθάσει στο 18% του πληθυσμού ενώ στην Τουρκία μόλις στο 4% και στην Αλβανία 5%. Το 2000 οι νέοι της Ελλάδος θα είναι 1.600.000 περίπου ενώ οι νέοι της Τουρκίας γύρω στα 20.000.000.

Ο Αλβανικός πληθυσμός περιλαμβανομένου και του ευρισκόμενου στις γειτονικές χώρες (Νέα Γιουγκοσλαβία - Σκόπια - Βουλγαρία) θα διπλασιαστεί μετά από 30-35 έτη και από 6 εκατ. σήμερα θα πλησιάσει τα 12, δηλαδή το 2025 θα υπερτερεί κατά 20% του Ελληνικού πληθυσμού ακόμη και αν οι δημογραφικοί μας δείκτες βελτιωθούν. Η Αλβανία λόγω της νεανικής σύνθεσης του πληθυσμού και της μικρής αναλογίας των γερόντων θα συμπεριλαμβάνεται ανάμεσα στις πιο νέες χώρες όχι μόνο των Βαλκανίων, αλλά ολοκλήρου της υφηλίου, ενώ η Ελλάδα θα είναι η πιο γεροντική χώρα των Βαλκανίων.

Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ότι ο πληθυσμός του Κοσσυφοπέδιου ενώ ήταν κατά το ήμισυ Αλβανόφωνοι μουσουλμάνοι και κατά το ήμισυ Σέρβοι μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, σήμερα οι Αλβανόφωνοι αντιπροσωπεύουν το 77% του συνόλου με 2.000.000 ενώ οι Σέρβοι έγιναν μειονότητα με 200.000 (ποσοστό 13%) σε χρονική περίοδο 45 ετών.

Στις αναπτυσσόμενες χώρες της Ν. Αμερικής, της Αφρικής και της Ασίας, η γεννητικότητα είναι περίπου 4 φορές μεγαλύτερη από το μέσο όρο των χωρών της ΕΟΚ. Ο παιδικός πληθυσμός φθάνει το 50% του συνόλου και οι ηλικιωμένοι μόλις το 2-3%.

Την τελευταία, όμως, δεκαετία η θνησιμότητα μειώνεται με ταχύ ρυθμό που φθάνει μέχρι το 50% λόγω της καταπολέμησης των επιδημιών και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου, με αποτέλεσμα, αν η γεννητικότητα παραμείνει η ίδια, να επέλθει σύντομα πληθυσμιακή έκρηξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

Δημογραφικές επιπτώσεις

Οι πληθυσμιακές εξελίξεις (αύξησης της αναλογίας των νέων ή των γερόντων, μεταβολές του συνολικού πληθυσμού) επηρεάζουν ολόκληρο τον εθνικό οργανισμό και την κοινωνική συνοχή.

Οι δημογραφικές διαφορές γειτονικών κρατών (ή εθνοτήτων που συμβιούν στην ίδια χώρα) δημιουργούν προβλήματα με βαθμιαία επικράτηση των ισχυροτέρων δημογραφικών δυνάμεων.

Ο λαός είναι το πιο πολύτιμο κεφάλαιο του κράτους που προωθεί την παραγωγή, την οικονομική και κοινωνική πρόοδο και εγγυάται την ύπαρξη και την ασφάλειά του.

Η δημογραφική εξασθένιση-γήρανση της κλασσικής Ελλάδος και του Βυζαντίου οδήγησε, σύμφωνα με έγκριτες μαρτυρίες, τον Ελληνισμό σε υποταγή αιώνων και παρ' ολίγον σε ολοκληρωτικό αφανισμό.

Η χώρα μας με τη δραματική μείωση των γεννήσεων την τελευταία δεκαετία διατρέχει μεγάλους κινδύνους (που επιτείνονται λόγω της γεωγραφικής της θέσης και της έλλειψης συγγενικών λαών):

Η μείωση των γεννήσεων στην δεκαετία του '80 κατά την οποία ο δείκτης έπεσε από 2,09 παιδιά ανά γυναίκα το 1982 σε 1,4 το 1990, απειλεί πλέον σοβαρά την ανανέωση και διαιώνιση της ελληνικής μας φυλής.

Τα πληθυσμιακά κενά που δημιουργούνται σε διάφορα γεωγραφικά διαμερίσματα (Νησιά Αιγαίου, Ιονίου, κλπ) υπάρχει ο κίνδυνος να καλυφθούν από αλλοδαπούς (κυρίως Μουσουλμάνους) με εξαιρετικά δυσμενή απώτερα επακόλουθα.

Στις ένοπλες δυνάμεις θα δημιουργηθεί σοβαρό πρόβλημα λόγω της μείωσης του αριθμού των στρατευσίμων.

Λόγω του υψηλού βαθμού γήρανσης -ο ρυθμός γήρανσης στην

Ελλάδα είναι ο ταχύτερος της Ευρώπης- η χώρα μας θα έχει τους νεότερους συνταξιούχους και μεγάλο ποσοστό ηλικιωμένων που θα φθάσει το 2010 το 18% του συνόλου του πληθυσμού.

Οι δαπάνες για την υγεία διαρκώς θα αυξάνονται και θα πολλαπλασιάζονται λόγω του υψηλού κόστους των ηλικιωμένων ομάδων (8 φορές υψηλότερες) και ιδιαίτερα των υπερηλίκων (12-15 φορές υψηλότερες).

Η αναλογία εργαζομένων-συνταξιούχων ήδη έχει μεταβληθεί σε πολύ επικίνδυνα επίπεδα και απειλείται με κατάρρευση όλο το κοινωνικο-ασφαλιστικό σύστημα.

Εργατικό δυναμικό για χειρωνακτικές εργασίες και γενικά βαριά επάγγελα δεν θα υπάρχει, γεγονός που θα καθιστά ευχερέστερη την είσοδο ξένων μεταναστών.

Η μείωση των νέων ατόμων δεν συμβάλει και στη μείωση της ανεργίας. Η ανεργία είναι αποτέλεσμα της όλης διάρθρωσης και προσανατολισμού της κοινωνίας και της πορείας της οικονομίας και αντίθετα από ότι πιστεύεται, η μείωση των νέων περιέργως ωθεί σε αύξηση της ανεργίας κυρίως των πτυχιούχων ανωτάτων σχολών και αποφοίτων λυκείων, λόγω των δυσμενών επιδράσεων σε όλους τους τομείς της παραγωγής της κατανάλωσης και διακίνησης των αγαθών.

Οι δυσμενείς αυτές επιδράσεις οφείλονται στο ότι η μείωση των νέων μακροπρόθεσμα, λόγω και των άλλων δημογραφικών μεταβολών που προκαλεί, οδηγεί σε μείωση και γήρανση του εργατικού δυναμικού και σε οικονομική ύφεση.

Εάν για την ανανέωση του εργατικού μας δυναμικού και γενικά την πορεία της οικονομίας μας και των ασφαλιστικών ταμείων στηριχθούμε στους μετανάστες της Ασίας και της Αφρικής πολύ γρήγορα θα δημιουργηθούν προβλήματα σοβαρά με κοινωνικές και εθνικές προεκτάσεις σύμφωνα με την εμπειρία των περασμένων 10ετιών σε

χώρες της Δ.Ευρώπης. Οι μουσουλμάνοι έχουν άλλα πρότυπα, άλλα ιδανικά και διαμορφώνουν άλλες κοινωνίες διαφορετικές του δυτικού πολιτισμού.

Επιπτώσεις από τις δημογραφικές εξελίξεις έχουμε και στον πολιτισμικό τομέα. Η δημογραφική γήρανση του πληθυσμού οδηγεί σε κοινωνική υποβάθμιση με τη χαλάρωση και εκφυλισμό πολλών θεσμών (οικογένεια-παιδί-μητρότητα) και εμφάνιση των κοινωνικών ασθενειών με έξαρση της εγκληματικότητας, των ναρκωτικών και γενικά πράξεων βίας και αυθαιρεσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

Στόχοι της Ελληνικής δημογραφικής πολιτικής - Προτάσεις

Σ' όλες τις εποχές της ανθρώπινης ιστορίας εφαρμόστηκαν μέτρα πληθυσμιακής πολιτικής. Ανάλογα με την πολιτική και την οικονομική κατάσταση αυτά τα μέτρα σχεδιάζονται είτε για να αυξάνουν ή να ελαττώνουν τον πληθυσμό.

Στην αρχαιότητα είχαμε την εγκατάλειψη ή τη θανάτωση των βρεφών για τη μείωση του πληθυσμού, ενώ είχαμε παραχωρήσεις προς τις πολύτεκνες οικογένειες, φόρους στους αγάμους κλπ. για την αύξηση.

Τα μέσα ρύθμισης του πληθυσμού άλλαξαν στη πορεία του χρόνου καθώς μεταβάλλονταν οι αξίες, οι φιλοδοξίες, οι θρησκευτικές και ηθικές αρχές.

Υπάρχουν επίσης μέτρα που μπορεί να επιδράσουν στο μέγεθος και τη δομή του πληθυσμού, ως είναι προγράμματα κοινωνικής πολιτικής για τη προστασία της μητέρας και του παιδιού, για την αντιμετώπιση οικογενειακών βαρών, για την ενίσχυση της εκπαίδευσης, για τη θέση της γυναίκας στην κοινωνία, για τη ρύθμιση του αριθμού και της θέσεως των παιδιών μέσα στην οικογένεια κλπ.

Αν και τα προγράμματα αυτά εντάσσονται περισσότερο στον οικογενειακό σχεδιασμό-προγραμματισμό και λιγότερο στην πληθυσμιακή πολιτική δεν πρέπει να υποτιμούνται, λόγω της θετικής επιδράσεως που έχουν.

Τα προβλήματα του πληθυσμού πέραν από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις που επιφέρουν γενικά, για τη χώρα μας ειδικά έχουν και άμεση σχέση με την εδαφική μας ακεραιότητα και εθνική ανεξαρτησία.

Η δημογραφική μας πολιτική πρέπει να είναι ολοκληρωμένη και συνεχής και να μεριμνά ιδιαίτερα για τα ζευγάρια εκείνα που επιθυμούν να τεκνοποιήσουν, αλλά για διαφόρους λόγους δεν μπο-

ρούν ή το αποφεύγουν.

Όλες σχεδόν οι μεταπολεμικές κυβερνήσεις προσπάθησαν, περιστασιακά όμως, να λάβουν ορισμένα μέτρα που αφορούσαν στις πολύτεχνες οικογένειες χωρίς όμως να υπάρχει μία πληθυσμιακή πολιτική.

Η θεσμοθέτηση με το Ν. 1892/90 του επιδόματος για το τρίτο παιδί καθώς και του επιδόματος και της ισόβιας σύνταξης στην πολύτεχνη μητέρα είναι μέν θετικά αλλά δεν αρκούν για να αλλάξουν την πτωτική πορεία του δημογραφικού μας. Το δημογραφικό είναι πολυσύνθετο πρόβλημα και η αντιμετώπισή του δύσκολη λόγω των πολλών παραμέτρων. Είναι λάθος να θεωρείται μόνο πρόβλημα υπογεννητικότητας.

Στη χώρα μας δεν έχουμε Ερευνητικά Ινστιτούτα, Ιδρύματα που να παρακολουθούν και να μελετούν τα δημογραφικά προβλήματα συνεχώς και να προτείνουν μέτρα για την αντιμετώπισή τους.

Πρώτα οι Αγγλοσαξωνικές χώρες και μετά η Γαλλία και η Ιταλία ίδρυσαν Ινστιτούτα για δημογραφική έρευνα συνδεδεμένα με πανεπιστημιακές σχολές κοινωνιολογίας, οικονομίας, ιατρικής, πληροφορικής, στατιστικής κλπ.

Στις ΗΠΑ λειτουργούν τουλάχιστον 60 ινστιτούτα συνδεδεμένα με παν/κές σχολές.

Στην Ευρώπη το πιο φημισμένο Ινστιτούτο είναι το Εθνικό Ινστιτούτο Δημογραφικών Σπουδών των Παρισίων από το 1945 ενώ υπάρχουν και άλλα παρεμφερή Ινστιτούτα στα Γαλλικά Πανεπιστήμια.

Στην πρώην ΕΣΣΔ υπήρχε ένα συντονιστικό συμβούλιο για πληθυσμιακά προβλήματα στο υπουργείο ανώτερης και τεχνικής εκπαίδευσης και στο Παν/μιο Λομονόσσοφ Δημογραφικό Ινστιτούτο από το 1967. Στην Πολωνία υπάρχουν έδρες δημογραφίας σε όλα τα Πανεπιστήμια.

Οι πληθυσμιακές μεταβολές, λόγω της φύσεώς τους, ακολου-

θούν ίδιους νόμους όπως δείχνει η διεθνής εμπειρία και τα διοικητικά μέτρα έχουν διαφορετικές επιπτώσεις από χώρα σε χώρα ανάλογα με τις εποχές και τις κοινωνικοοικονομικές καταστάσεις γι' αυτό και οι δημογραφικές προβλέψεις είναι παρακινδυνευμένες.

Οι παρεμβάσεις όμως θεωρούνται απαραίτητες λόγω της σπουδαιότητας του προβλήματος και κυρίως στη χώρα μας που το δημογραφικό είναι κατ' εξοχήν εθνικό πρόβλημα.

Στόχος της πληθυσμιακής πολιτικής της χώρας μας πρέπει να είναι η αναστροφή της πτωτικής πορείας των δημογραφικών δεικτών με την κατάλληλη αντιμετώπιση όλων εκείνων των παραγόντων που επενεργούν αρνητικά στη δημογραφική ανάκαμψη.

Ο δείκτης γεννήσεων που βρίσκεται σήμερα στο 1,4 (παιδιά ανά γυναίκα) είναι από τους χαμηλότερους της Ευρώπης και ο πιο χαμηλός των χωρών της Βαλκανικής, πολύ κάτω του 2,1 που είναι το όριο ανανέωσης των γενεών.

Πρέπει βαθμιαία να βελτιωθεί και μέσα σε μιά δεκαετία να κυμανθεί γύρω από το ανωτέρω καθοριστικό όριο ώστε ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού να είναι θετικός και να αποτραπεί η γήρανση της κοινωνίας. Η πολιτεία πρέπει να βοηθήσει το κάθε ζευγάρι να αποκτήσει τον αριθμό των παιδιών που επιθυμεί. Ιδιαίτερη βοήθεια πρέπει να παρασχεθεί σε όσα ζευγάρια θέλουν να αποκτήσουν τρίτο και τέταρτο παιδί.

Η γαμηλιότητα που έπεσε σήμερα σε πολύ χαμηλά επίπεδα (5,7 γάμοι επί 1000 κατοίκων το χρόνο) πρέπει να αυξηθεί. Η ελληνική κοινωνία δεν δέχεται τα παιδιά "εκτός γάμου" γι' αυτό και έχουμε τον υψηλότερο δείκτη παιδιών "εντός γάμου" που φθάνει το 98-99% ενώ στη Σουηδία είναι μόνο το 52% περίπου. Τα ζευγάρια που θέλουν να παντρευτούν πρέπει να ενισχύονται με όλους τους δυνατούς τρόπους.

Το φαινόμενο της αύξησης των διαζυγίων τα τελευταία χρόνια χρήζει προσεκτικής και πολύπλευρης ανάλυσης. Ο αριθμός

τους σήμερα φθάνει στο 13 σε 100 γάμους το χρόνο ενώ στη δεκαετία του 1960 ήταν μόλις 5. Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος είναι εξαιρετικά δύσκολη.

Η οικογένεια και η τεκνοποίηση έχουν μεγάλη κοινωνική αξία και πρέπει να προβάλλονται και να ενισχύονται παντοιοτρόπως. Στα πλαίσια της εκπαίδευσης να τονίζεται η σημασία της πολυτεχνίας και η κοινωνική προσφορά της πολύτεκνης οικογένειας.

Να διευκολύνεται με όλους τους δυνατούς τρόπους η τέλεση γάμων σε μικρότερες ηλικίες και η απόκτηση παιδιών σε μικρό χρονικό διάστημα από το γάμο. Η μονογονική οικογένεια να τυγχάνει ειδικής προστασίας.

Η κοινωνία να γίνει παιδοκεντρική. Να προστατεύει το παιδί και να του αφιερώνει περισσότερο χρόνο από ό,τι σήμερα και να παίρνει όλα εκείνα τα μέτρα που θα το αποτρέψουν από το να καταφεύγει στα ναρκωτικά, στην εγκληματικότητα, στην παιδική πορνεία και γενικά στην εκμετάλλευση.

Να τονώνεται σε κάθε κατάλληλη στιγμή η Ελληνική παράδοση και το θρησκευτικό συναίσθημα (πρακτικά με πρωτοβουλία της Εκκλησίας).

Ειδική μέριμνα για τις ομάδες των ηλικιωμένων που προσφέρουν πολλά στα εγγόνια τους και στις νέες γενιές.

Να αναβαθμιστεί η θέση της αγροτικής οικογένειας και να προβάλλεται η ζωή της υπαίθρου. Η ελληνίδα αγρότισσα είναι πολύ αδικημένη. Προσφέρει πολλά στην ελληνική κοινωνία. Γεννάει τα πιο πολλά παιδιά, είναι διαρκώς στη σκληρή δουλειά και έχει το χαμηλότερο εισόδημα.

Η εσωτερική μετανάστευση, στο βαθμό που είναι αναπόφευκτη, πρέπει να ενισχύει τα μικρά αστικά κέντρα και κωμοπόλεις και όχι να συμβάλει στον υδροκεφαλισμό των μεγαλουπόλεων (και ιδιαίτερα της πρωτεύουσας και της

συμπρωτεύουσας). Η πολιτεία και η τοπική αυτοδιοίκηση πρέπει να ενεργοποιηθούν στον τομέα αυτό με την περιφερειακή κυρίως ανάπτυξη.

Διοικητικά μέτρα

Αν και ο πληθυσμός ακολουθεί τους δικούς του πολυσύνθετους φυσικούς νόμους, το χειρότερο που έχει να κάνει η πολιτεία είναι να μην λάβει κανένα μέτρο και να μείνει θεατής του προβλήματος.

Η επέμβαση είναι αναγκαία και τα μέτρα πρέπει να είναι μακρόπνοα και γενναιόδωρα, για να ανακοπεί η δημογραφική παρακμή του έθνους.

Τα μέτρα του 90 με το Ν 1892 κρίνονται θετικά - δεν αρκούν όμως. Στόχος βέβαια είναι το τρίτο και τέταρτο παιδί, αλλά και η απόκτηση κάθε επιθυμητού παιδιού θα πρέπει να τονωθεί. Η παρέμβαση της Πολιτείας πρέπει να είναι πολύπλευρη και να επηρεάζει πολλούς παράγοντες.

Προτείνεται:

✓ # Οικογένεια με τρία παιδιά πρέπει να χαρακτηρίζεται πολύ-τεκνη. ΟΧΙ! ✓ *Να δίνεται αλφ. Ν. Περίπτωση.*

✓ # Να γενικευθούν και να επεκταθούν τα μέτρα για την προστασία της γυναίκας κατά την κύηση και τον τοκετό. Να τροποποιηθεί το άρθρο 15 του Ν 2085/92 και να προβλέπεται η καταβολή όλων των αποδοχών στην έγγυο γυναίκα. Τα ασφαλιστικά ταμεία να αναλαμβάνουν τις δαπάνες για τις σύγχρονες μεθόδους γονιμοποίησης σε ζευγάρια που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα στειρότητας. *(Να δίνεται αλφ. Ν. Περίπτωση)*

✓ # Να βελτιωθούν οι υπηρεσίες υγείας στην πρωτοβάθμια φροντίδα και να καταβληθεί πιο έντονη προσπάθεια για μεγαλύτερη μείωση της βρεφικής θνησιμότητας, κυρίως στην περιφέρεια που στερείται ειδικών νεογνικών μονάδων. *(Να δίνεται αλφ. Ν. Περίπτωση)*

✓ # Η εξασφάλιση οικογενειακής στέγης είναι ένα από τα ισχυρότερα κίνητρα για την τεκνοποίηση. Η στεγαστική πολιτική πρέπει να είναι άνετη με πολλά ευεργετήματα. Πολύτεκνοι με χαμηλά εισοδήματα πρέπει να αποκτούν δωρεάν κατοικία με προ-

MA/
 τεραιότητα τους υπερπολύτεκνους, αλλά και κάθε νέο ζευγάρι που αποκτά παιδί και το εισοδήμα του είναι κάτω από ένα όριο πρέπει να ενισχύεται μέσα από ειδικό στεγαστικό πρόγραμμα για την απόκτηση κατοικίας (χαμηλότοκα δάνεια, γεναία επιδότηση ενοικίου κλπ). Οικόπεδα ή εκτάσεις του δημοσίου να παραχωρούνται με αντιπαροχή για ανέγερση κατοικιών που θα καλύψουν στεγαστικές ανάγκες πολύτεκνων οικογενειών με χαμηλά εισοδήματα.

Η ανεργία των νέων που συνδέεται με την όλη οικονομική πορεία της χώρας είναι σοβαρός ανασταλτικός παράγοντας για την απόκτηση παιδιών. Σημασία πρωταρχική έχει η συνολική ανάπτυξη της χώρας γενικότερα και η ανάπτυξη της περιφέρειας ειδικότερα με υγιή και μακρόπνοα προγράμματα, τα οποία θα δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας. Η Αθήνα με το 30% του πληθυσμού και ο Νομός Αττικής με το 40% με τα πολλά προβλήματα απορροφά δυσανάλογα κονδύλια που έχουν σοβαρές επιπτώσεις. Η περιφέρεια Αττικής αυξάνει την βιομηχανική της απασχόληση ενώ στην περιφέρεια διαρκώς μειώνεται και σε πολλές περιοχές πολύ επικίνδυνα. Η Πολιτεία πρέπει να ενεργήσει προς την κατεύθυνση αυτή. Θα πρέπει άμεσα να εφαρμοσθούν οι προτάσεις της διακομματικής επιτροπής για τις ευαίσθητες περιοχές του Ανατ. Αιγαίου και της Θράκης αξιοποιώντας τις οικονομικές ενισχύσεις του "πακέτου Ντελόρ II".

Να καταρτισθεί εθνικό πρόγραμμα για τους ομογενείς Ποντίους και τους πολιτικούς πρόσφυγες με γεωγραφικό προσανατολισμό και ειδικά προγράμματα εκμάθησης των Ελληνικών και επαγγελματικής αποκατάστασης κυρίως στις ημιαστικές και αγροτικές περιοχές των προβληματικών νομών.

Να εκπονηθούν ειδικά προγράμματα για τους νέους αγρότες μέχρι τριάντα ετών. Σ' αυτή την κατηγορία η πολιτεία πρέπει να επενδύσει πολλά και δεν θα χάσει. Σήμερα μόνο το 15% του συνόλου των γεωργών είναι νέοι, ενώ το 1961 ήταν 35% και είναι

η τάξη με τη μεγαλύτερη δημογραφική δύναμη.

Η αθρόα και εύκολη εισόδος λαθρομεταναστών από τις χώρες της Ασίας και της Αφρικής είτε απ' ευθείας είτε μέσω των χωρών της ΕΟΚ πρέπει να προσεχθεί ιδιαίτερα για πολλούς κοινωνικοοικονομικούς και εθνικούς λόγους. Πρέπει να γίνεται αυστηρός έλεγχος για τη νομιμότητα της εισόδου στη χώρα μας και για τη νόμιμη παραμονή και απασχόληση.

Να χορηγούνται επιδόματα σπουδών σε ζευγάρια ως κίνητρα για τεκνοποίηση σε νεαρότερες ηλικίες και να καθιερωθεί η προτεραιότητα συμμετοχής, για νέους άνεργους γονείς, στα αμειβόμενα σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης.

Να προκαθορισθεί ένα ποσοστό υποτροφιών για σπουδαστές πολυτέκνων οικογενειών όταν το εισόδημά τους είναι χαμηλότερο ενός ορίου.

Το επίδομα για το τρίτο παιδί να δίδεται μέχρι το τέλος της πρώτης σχολικής ηλικίας (12 ετών). Το ύψος του σήμερα να αυξηθεί στο 50% του κατώτατου μηνιαίου μισθού και με προοπτική αύξησης, ώστε να φθάσει σύντομα το σύνολο του μισθού.

Το επίδομα αυτό να δίδεται και στο δεύτερο παιδί για 3 χρόνια όταν το εισόδημα της οικογένειας είναι πολύ χαμηλό.

Από το τέταρτο παιδί και πάνω να χορηγείται, σε οικογένειες με χαμηλά εισοδήματα, επίδομα διπλάσιο του προβλεπομένου για το τρίτο παιδί, μέχρι το 18ο έτος της ηλικίας ή το 21ο εφ' όσον σπουδάζει. *Πρόβλεψη το Νομοσχέδιο για την*

Να ιδρυθούν περισσότεροι βρεφονηπιακοί σταθμοί σε όλη τη χώρα και να λειτουργούν με κατάλληλο προσωπικό και με ωράριο που να εξυπηρετεί τις εργαζόμενες μητέρες. Τα παιδιά των πολυτέκνων οικογενειών να έχουν προτεραιότητα. Η Εκκλησία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση στον τομέα αυτό πρέπει να ενεργοποιηθούν.

Να συσταθεί σώμα βοηθών μητέρων από εκπαιδευμένες νέες

που θα αναπληρώνουν τις εργαζόμενες μητέρες (παιδιά 4 - 5 οικογενειών μαζί) και να επιχορηγείται η φύλαξη και η φροντίδα 4 - 5 παιδιών σε ένα σπίτι υπό την επίβλεψη των ιδίων των μητέρων τους. (έχει διαπραγματευτεί ΜΗΔΑΕ)

Φορολογικές απαλλαγές για κάθε παιδί. Με τα σημερινά δεδομένα και να καθιερωθεί ως αφορολόγητο εισόδημα τα 3,4 εκατομ. για οικογένεια με δύο παιδιά, που θα αυξάνεται κατά 600 χιλιάδες δρχ για κάθε επί πλέον παιδί.

Στο θέμα των εκτρώσεων να καθιερωθεί ως απολύτως απαραίτητη η συμβουλευτική και ενημερωτική διαδικασία από υπεύθυνα ειδικά κέντρα για πολύπλευρη τόνωση (ηθική και υλική) της εγκύου. Πολιτεία - Εκκλησία - φορείς κλπ πρέπει να βοηθήσουν την εγκύο ουσιαστικά και πριν και μετά τον τοκετό.

Να τροποποιηθεί ο νόμος που ισχύει σήμερα για την υιοθεσία ενός παιδιού, γιατί είναι πολύπλοκος και γραφειοκρατικός με αποτέλεσμα να υπάρχουν ιδρύματα με πολλά παιδιά που έχουν εγκαταλειφθεί και οι διαδικασίες να αποτρέπουν την υιοθεσία.

Στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα χρειάζεται μεγάλη προώθηση. Σήμερα η αναλογία εργαζομένων - συνταξιούχων είναι κάτω του 2 προς 1 (αντί του 5 ή 4 προς 1) και μετά από δέκα χρόνια θα είναι περίπου 1 προς 1. Θα χρειασθεί εθνική κοινωνική πολιτική για την αποφυγή της κατάρρευσης των ταμείων από τη δημογραφική γήρανση.

Οι πολύτεκνες μητέρες να συνταξιοδοτούνται κανονικά από την υπηρεσία και να λαμβάνουν 2 χρόνια άδεια με αποδοχές σε κάθε τοκετό για τη φροντίδα του παιδιού στην πιο κρίσιμη ηλικία.

Για την αποφυγή των πολλών θανατηφόρων τροχαίων ατυχημάτων προτείνουμε την αυστηρή τήρηση του Κ.Ο.Κ. και οι μεγάλες οδικές αρτηρίες να έχουν όλες τις προδιαγραφές των συγχρόνων αυτοκινητοδρόμων.

Περαιτέρω
 Πέραν όλων αυτών που προτείνονται ισχύει σήμερα ένα ευρύ νομοθετικό φάσμα υπέρ των πολυτέκνων (για ισόβια σύνταξη, για διορισμούς, απόκτηση άδειας TAXI, μειωμένα εισιτήρια σε συγκοινωνίες, αρχαιολογικούς χώρους, πισίνες κλπ, μεταγραφές φοιτητών, αγορά επιβατικού αυτοκινήτου κλπ) που θα πρέπει να διατηρηθούν και να προσαρμοσθούν καλύτερα στα νέα δεδομένα.

Βέβαια για να γίνει αυτή η γενναιόδωρη δημογραφική πολιτική είναι απαραίτητο να διατεθούν οι αναγκαίοι πόροι από τον κρατικό προϋπολογισμό, γιατί το δημογραφικό πρόβλημα, ως μείζον εθνικό θέμα, χρειάζεται άμεση αντιμετώπιση και προτεραιότητα.

Τέλος πρέπει ιδιαίτερα να τονισθεί, όπως και προαναφέρθηκε, ότι η χώρα μας στερείται θεσμών και ειδικών δημογραφικών κέντρων για την συνεχή παρακολούθηση και μελέτη των πολυπλόκων πληθυσμιακών φαινομένων και την υποβολή καταλλήλων προτάσεων για την αντιμετώπισή τους.

Για το λόγο αυτό θεωρούμε αναγκαίο να συσταθούν:

MA1
 1ον) Εθνικό Συμβούλιο Οικογένειας και Πληθυσμού υπό την άμεση εποπτεία του Προέδρου της Δημοκρατίας. Σ' αυτό θα συμμετέχουν ειδικοί επιστήμονες, προσωπικότητες της δημόσιας ζωής που ασχολήθηκαν με το θέμα, εκπρόσωποι των κομμάτων, των επιστημονικών φορέων και συναφών ιδρυμάτων, των διοικητικών υπηρεσιών και εκπρόσωποι εργοδοτών και εργαζομένων. Οι εισηγήσεις του θα πρέπει να είναι δεσμευτικές για την εκάστοτε κυβέρνηση.

✓
 2ον) Μόνιμη Διακομματική Επιτροπή της Βουλής για το δημογραφικό πρόβλημα, που θα επεξεργάζεται τις απαραίτητες προτάσεις και οι οποίες με τη μορφή νομοσχεδίου θα έρχονται στην ολομέλεια του σώματος. Επίσης η επιτροπή αυτή θα παρακολουθεί την εφαρμογή των νομοθετημένων μέτρων και θα συντάσσει κάθε χρόνο έκθεση προς την ολομέλεια.

✓ *MA1*
 3ον) Στο ΥΠΕΘΟ να ορισθεί υφυπουργός με αποκλειστική αρμοδιότητα να συντονίζει όλα τα θέματα της δημογραφικής πολι-

τικής και με εγγραφή ανάλογων πιστώσεων στον προϋπολογισμό.

✓
NAI
4ον) Ινστιτούτο Δημογραφικών Μελετών και Ερευνών που θα λειτουργεί υπό την εποπτεία του ΥΠΕΘΟ και θα ενεργεί σαν συντονιστικό όργανο για την εκπόνηση επιστημονικών ερευνών και μελετών σχετικά με την εξέλιξη του πληθυσμού της Ελλάδος. Το προσωπικό του διοικητικό και επιστημονικό θα απαρτίζεται από ειδικούς επιστήμονες με διαφορετικό, συναφές προς το θέμα, γνωστικό αντικείμενο πχ Δημογραφίας, Οικονομίας, Κοινωνιολογίας, Στατιστικής, Ιατρικής, Πληροφορικής, Αστικού και Περιφερειακού Σχεδιασμού, Γεροντολογίας κλπ. θα συντονίζει τη διεπιστημονική έρευνα στο χώρο αυτό με δυνατότητα προκήρυξης ή ανάθεσης μελετών - ερευνών προς ειδικούς φορείς, πανεπιστήμια και ειδικούς επιστήμονες.

NAI
5ον) Θέσεις Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού για τη Δημογραφία σε όλα τα ΑΕΙ της χώρας, οι οποίες πρέπει να προκηρυχθούν και να πληρωθούν το γρηγορότερο δυνατόν.

Αθήνα 10 Φεβρουαρίου 1993

Για τη Διακομματική Επιτροπή

Βασίλειος Σωτηρόπουλος, Πρόεδρος
Βασίλειος Γερανίδης, Αντιπρόεδρος
Μανόλης Δρετιτάκης, Γραμματέας

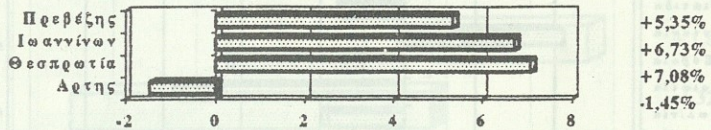

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

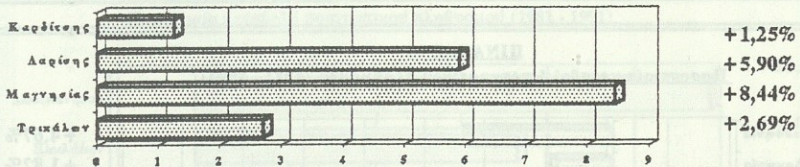

ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

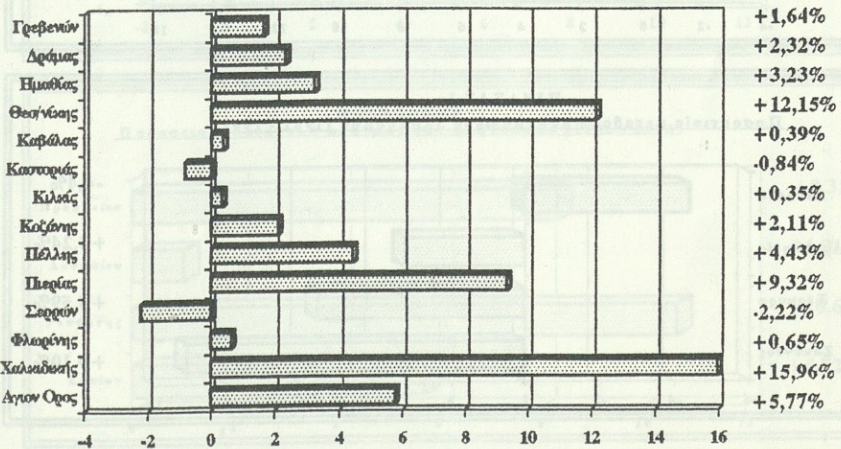
Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού
(1981 - 1991)

ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

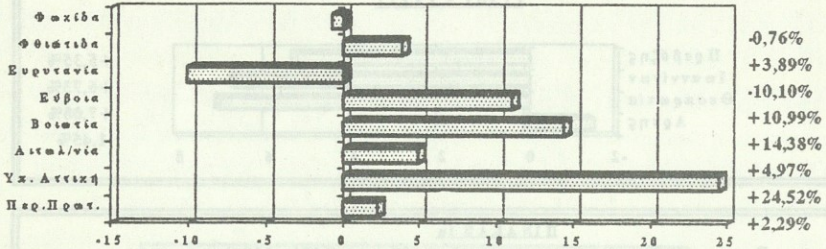
ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

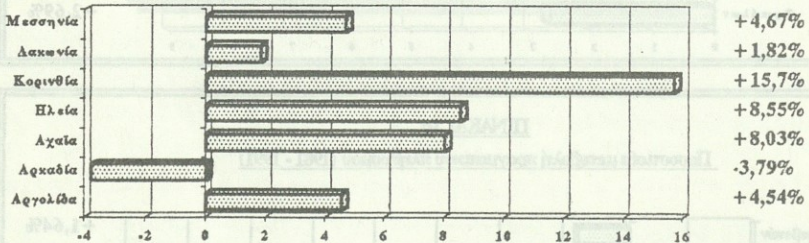
ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

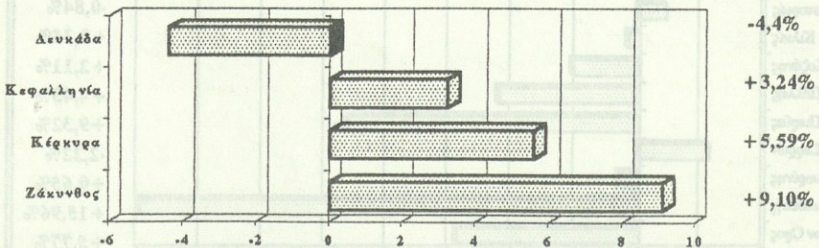
ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

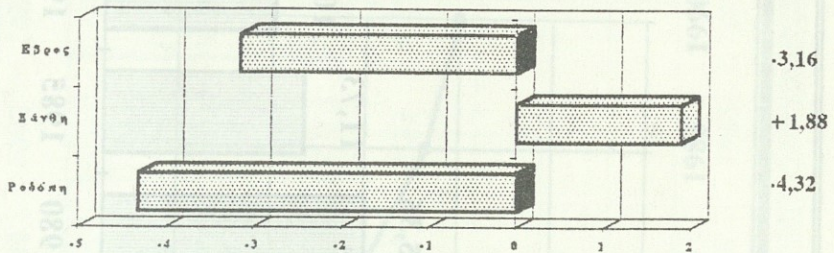
ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

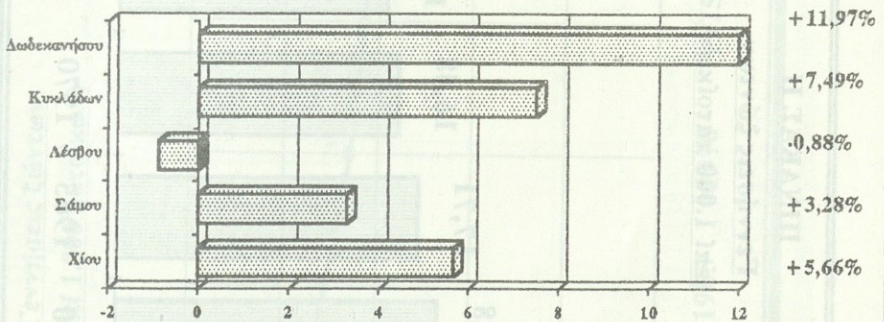
ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

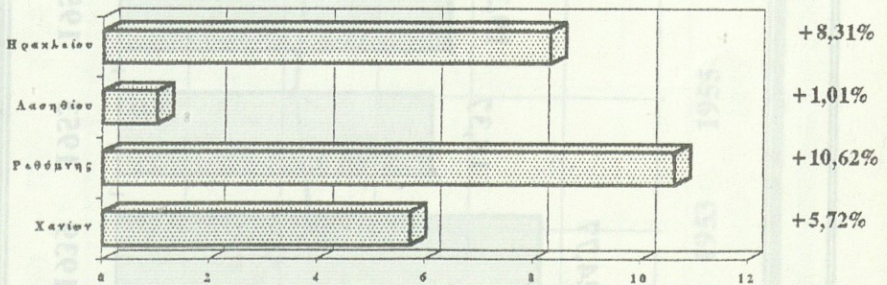
ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

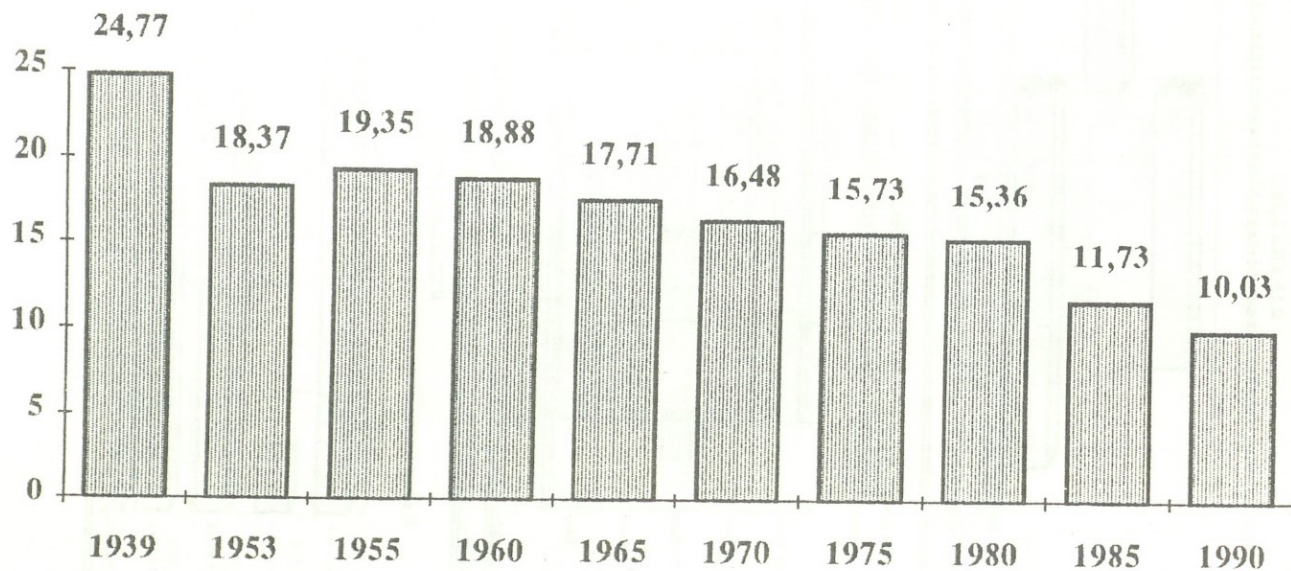

ΠΙΝΑΚΑΣ Ια

Ποσοστιαία μεταβολή πραγματικού πληθυσμού (1981 - 1991)

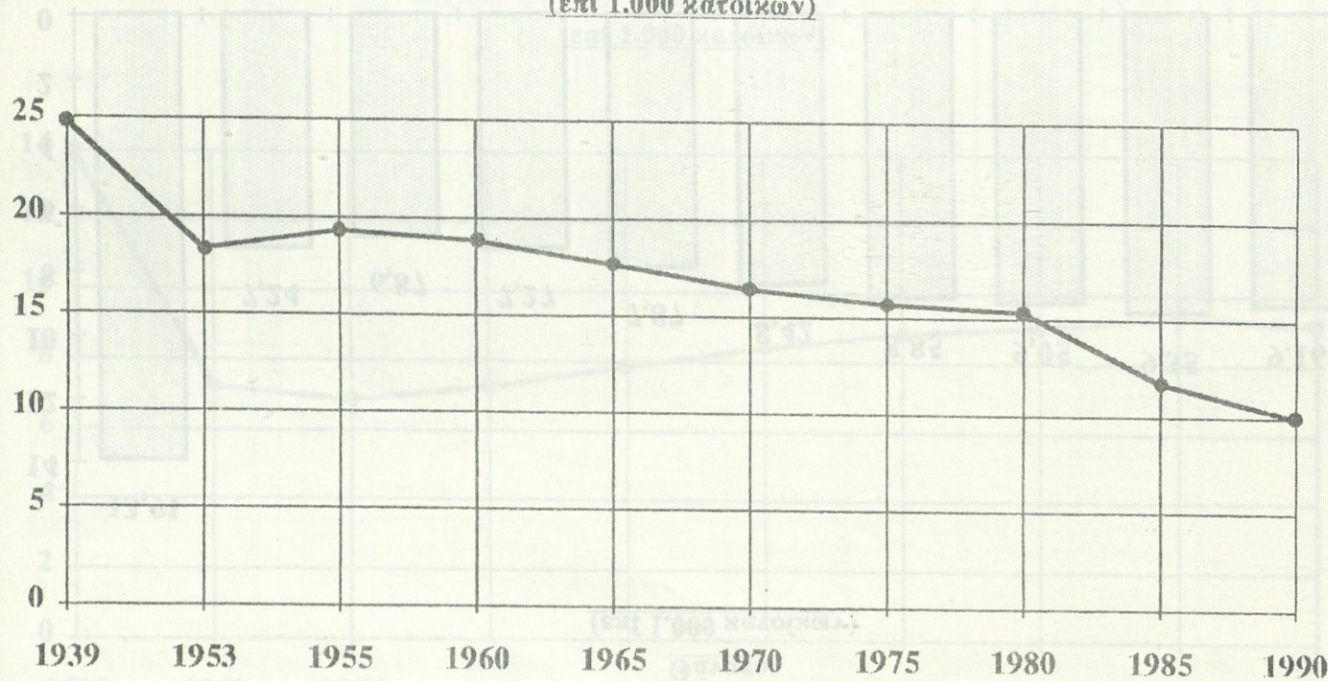

ΠΙΝΑΚΑΣ II
Γεννήσεις ζώντων
(επί 1.000 κατοίκων)

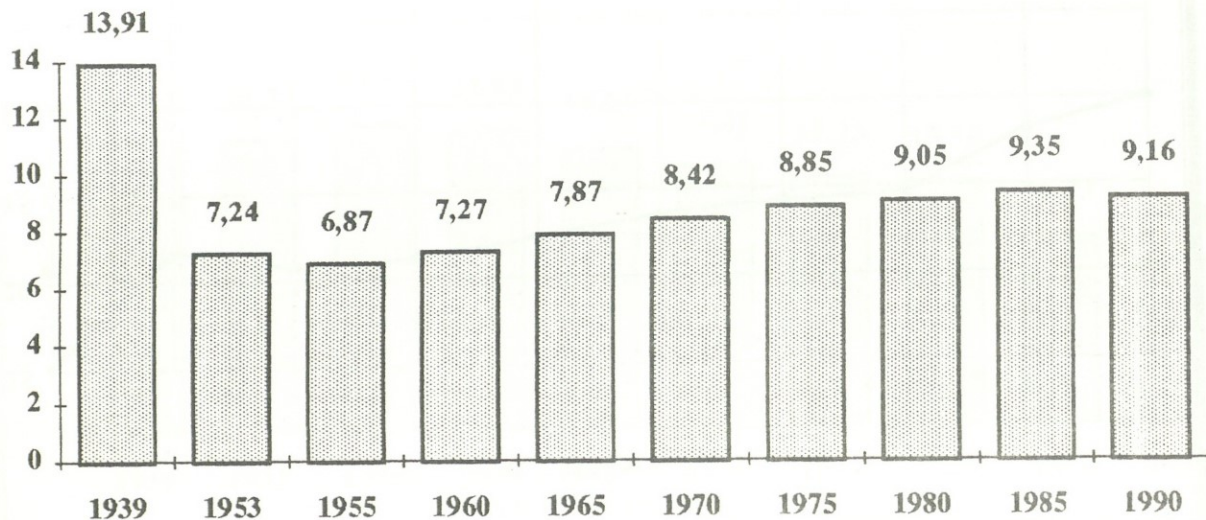

ΠΙΝΑΚΑΣ II

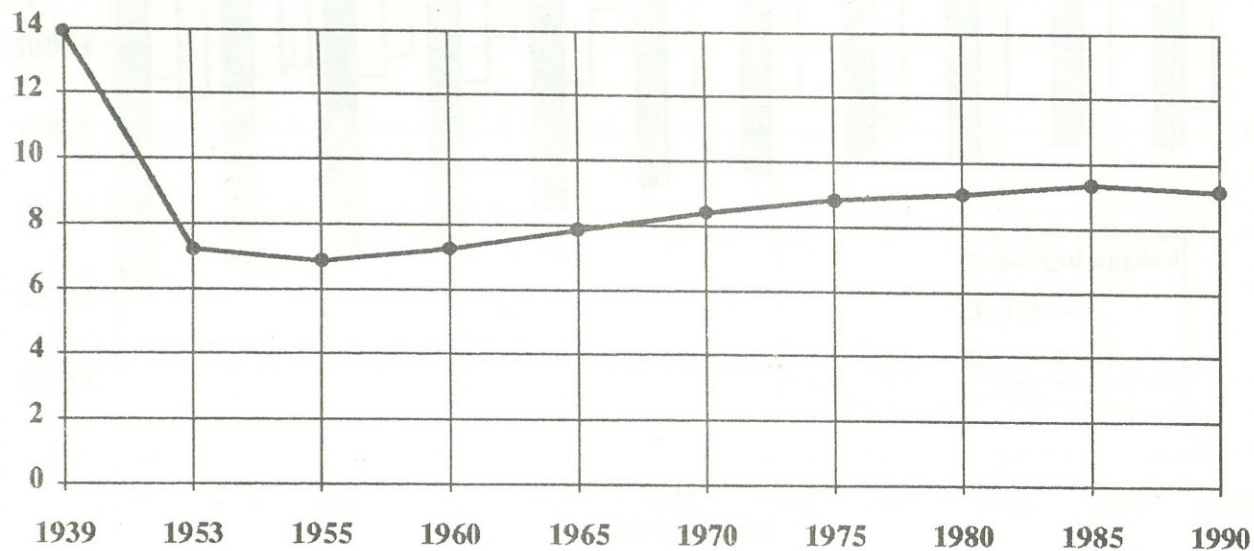
Γεννήσεις ζώων
(επί 1.000 κατοίκων)

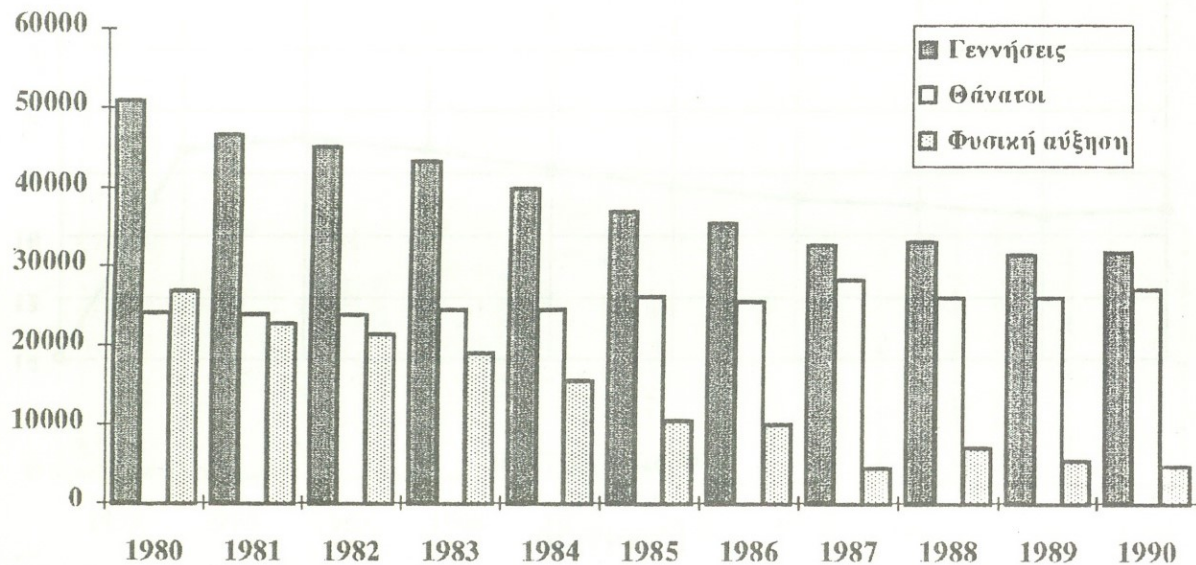
ΠΙΝΑΚΑΣ II
Θάνατοι
(επί 1.000 κατοίκων)

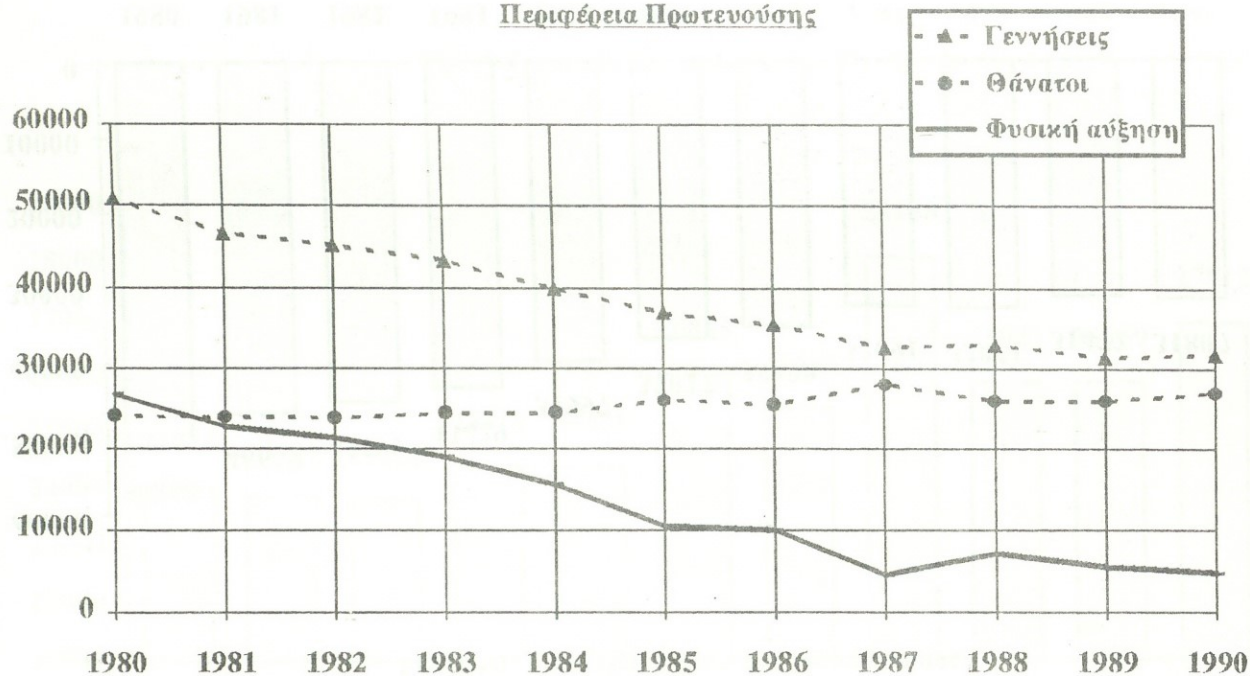
ΠΙΝΑΚΑΣ II
Θάνατοι
(επί 1.000 κατοίκων)

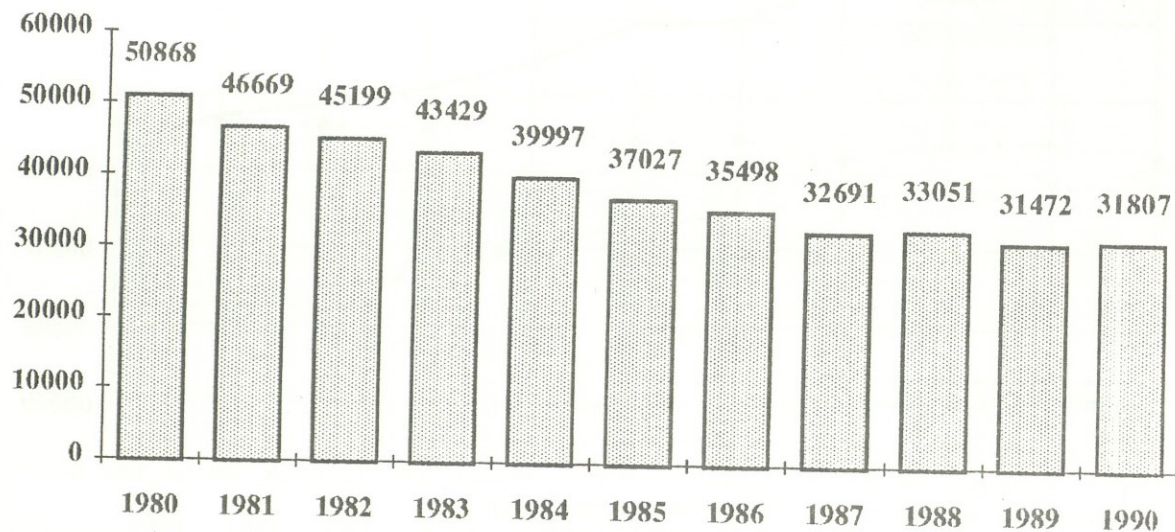
ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ
Περιφέρεια Πρωτενούσης

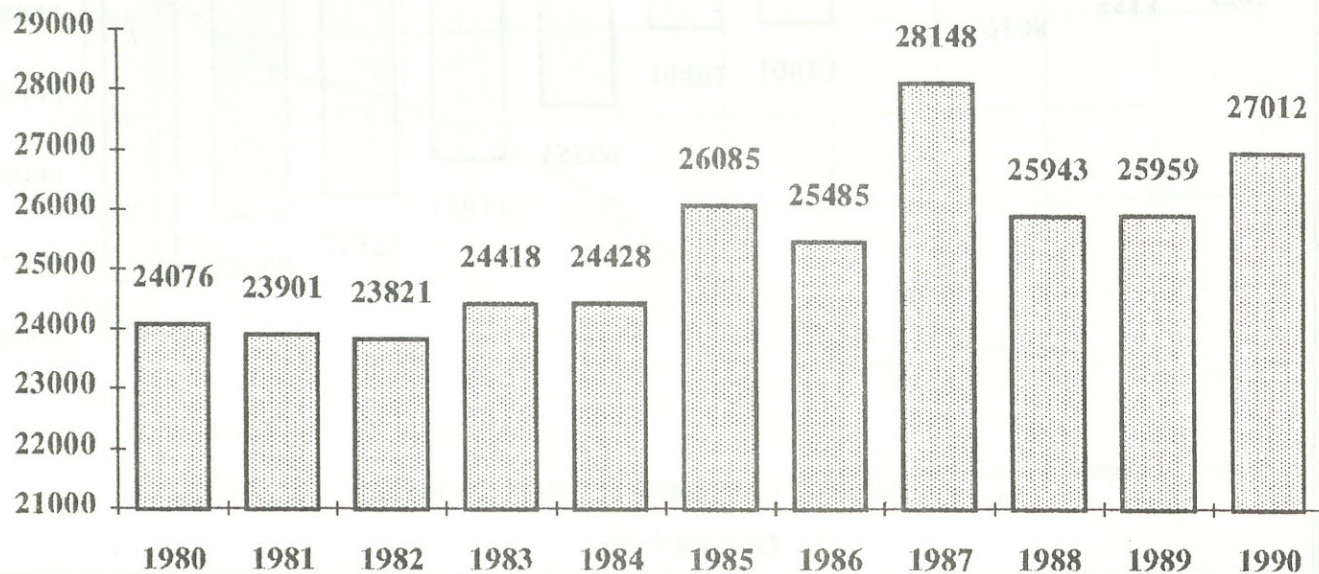
ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ
Περιφέρεια Πρωτευούσης

ΠΙΝΑΚΑΣ III
Γεννήσεις στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας

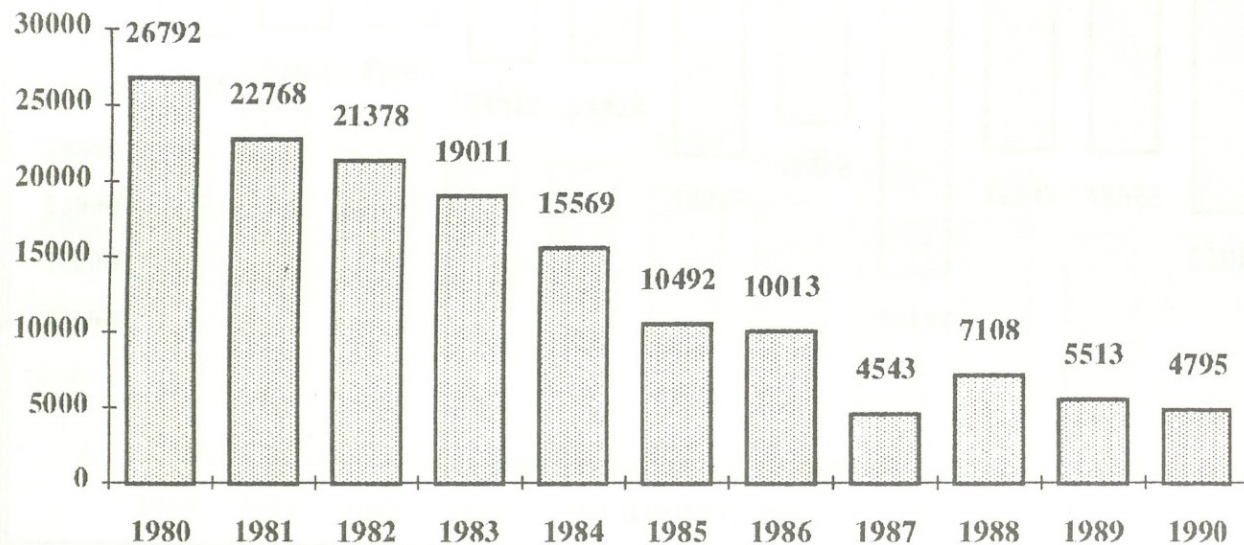

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ
Θάνατοι στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας

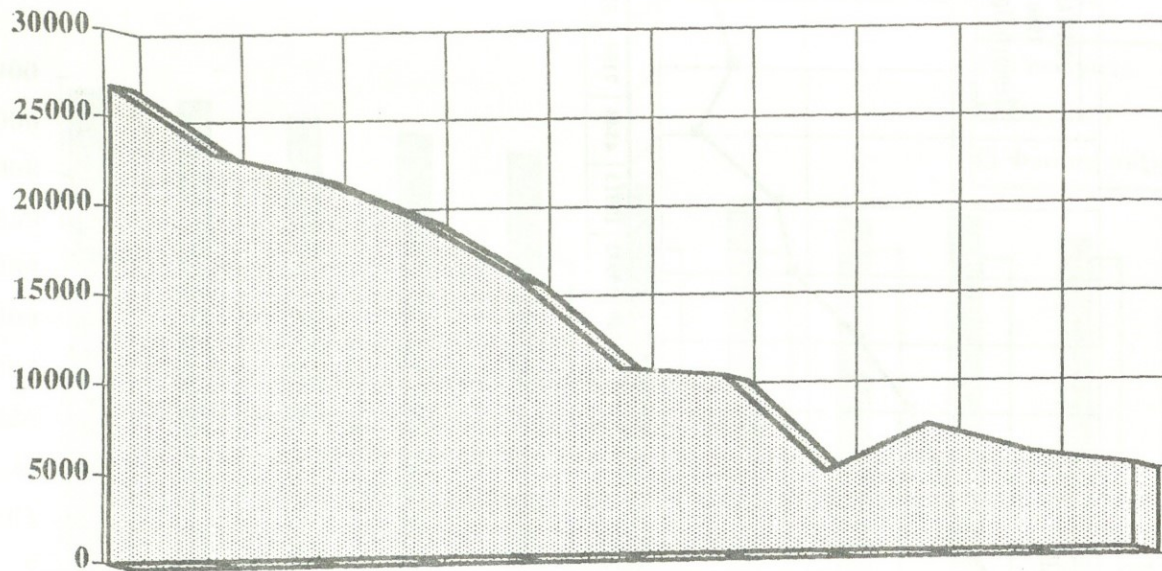
ΠΙΝΑΚΑΣ III

Φυσική Αύξηση στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας

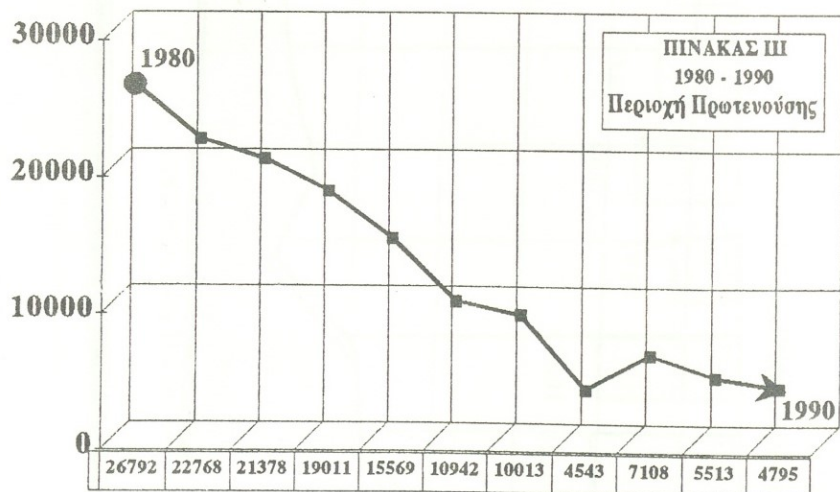

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

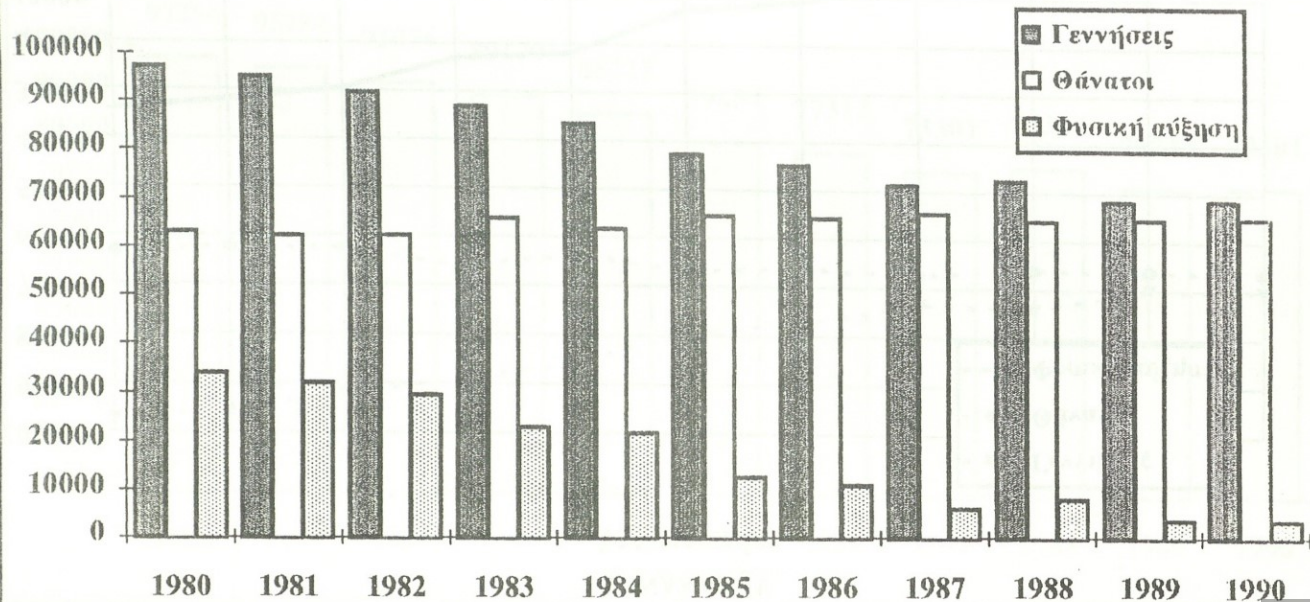
Φυσική Αύξηση στην Περιφέρεια της Πρωτεύουσας

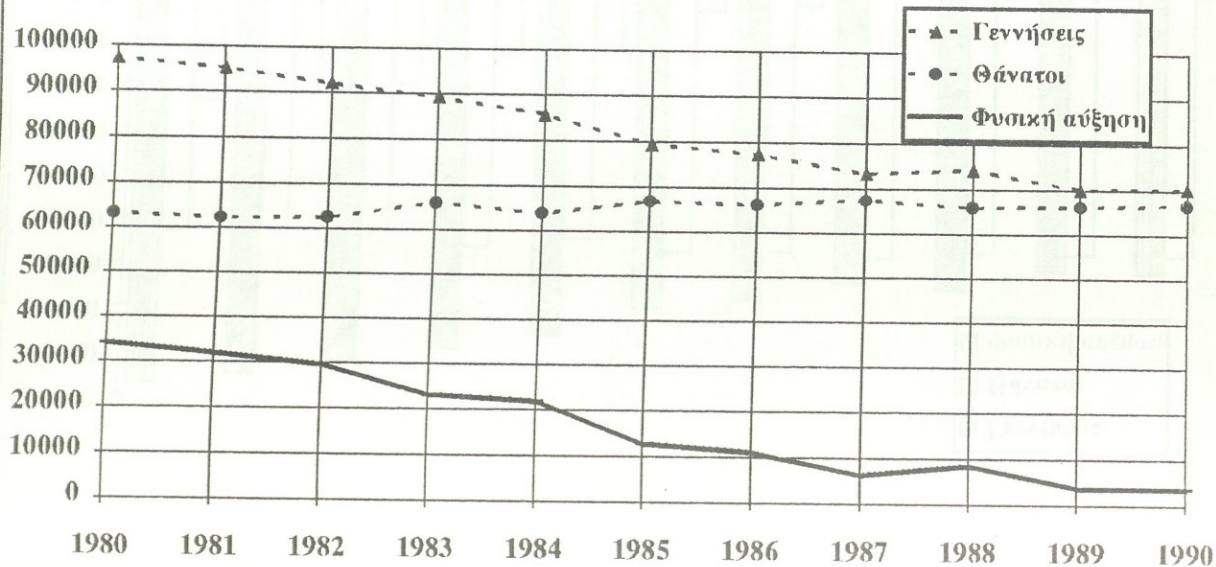
Φυσική αύξηση
του πληθυσμού

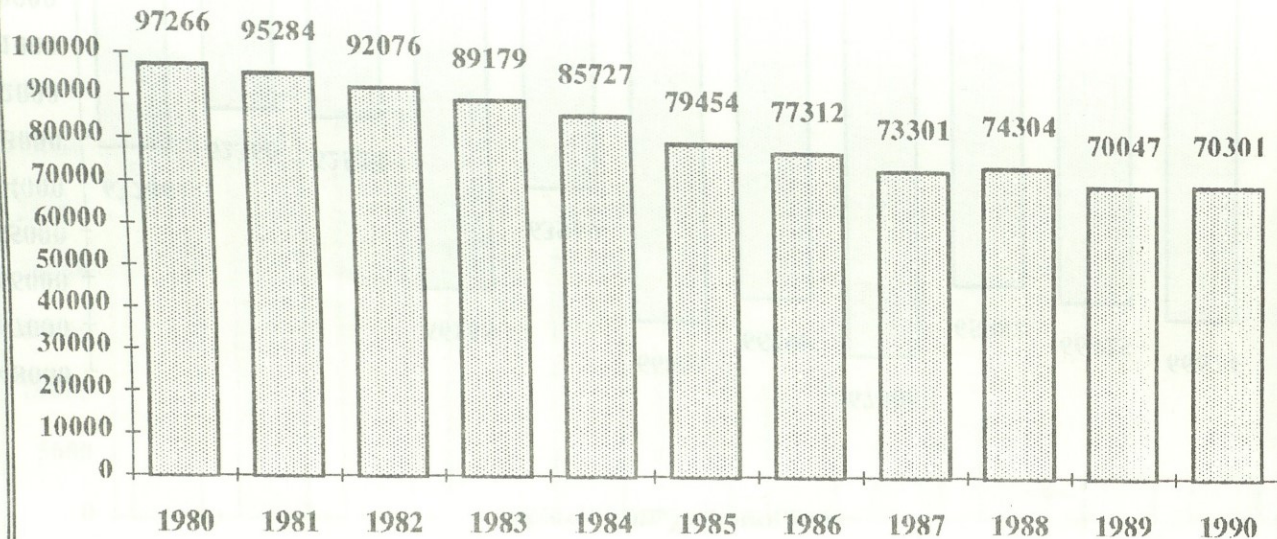
ΠΙΝΑΚΑΣ IV
Υπόλοιπη χώρα

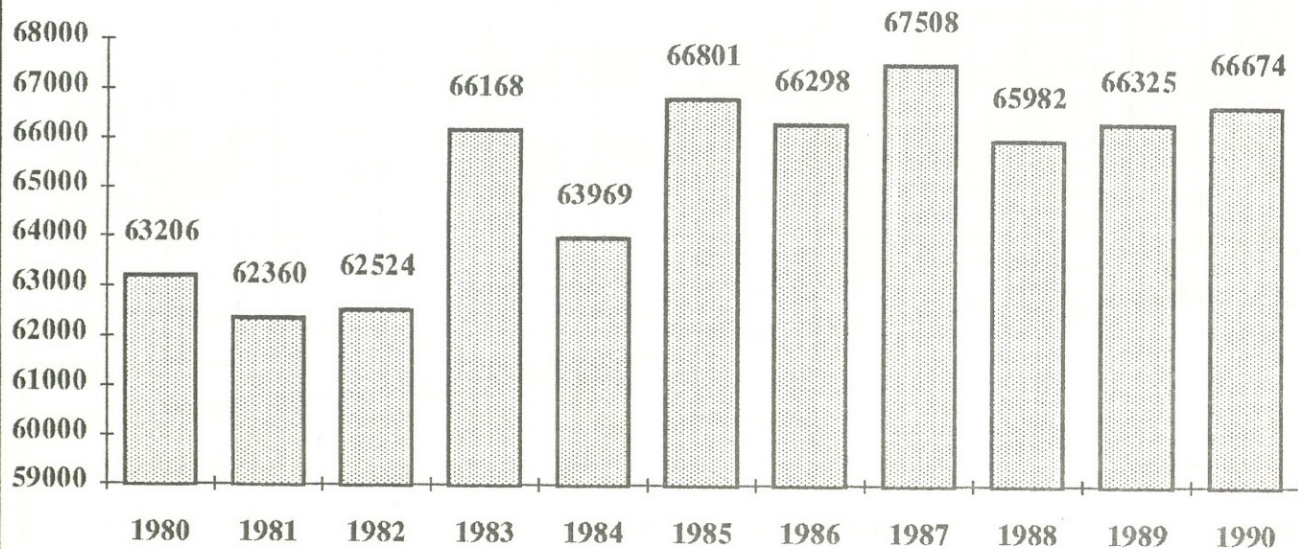
ΠΙΝΑΚΑΣ IV
Υπόλοιπη χώρα

ΠΙΝΑΚΑΣ IV
Γεννήσεις στην Υπόλοιπη χώρα

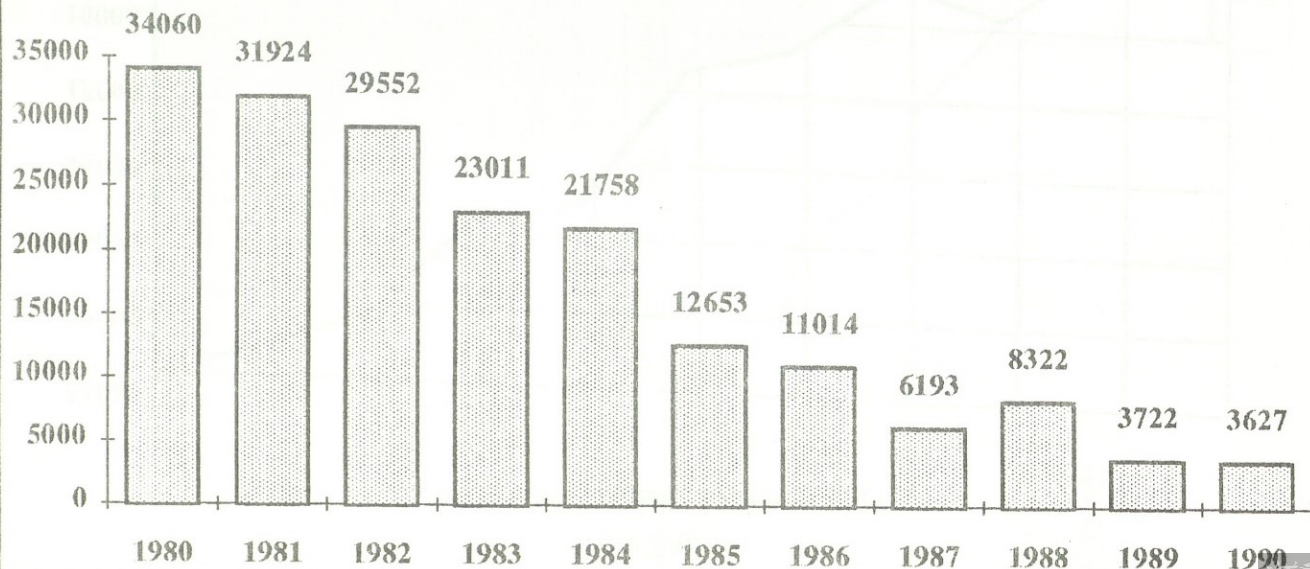

ΠΙΝΑΚΑΣ IV
Θάνατοι στην Υπόλοιπη χώρα

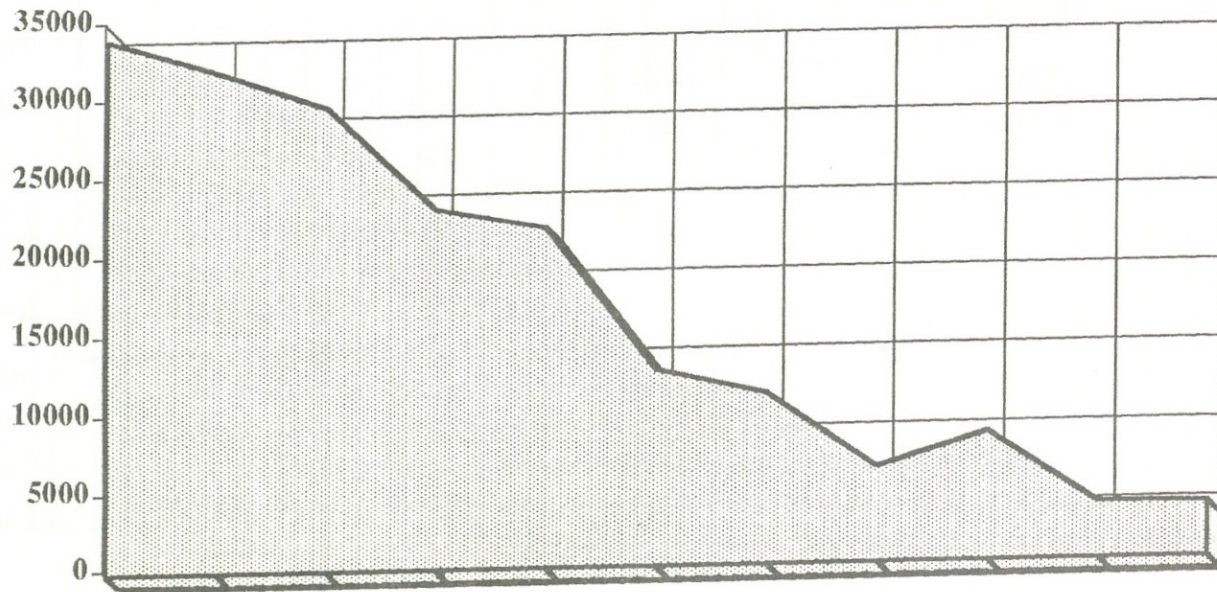
ΠΙΝΑΚΑΣ IV

Φυσική Αύξηση στην Υπόλοιπη χώρα

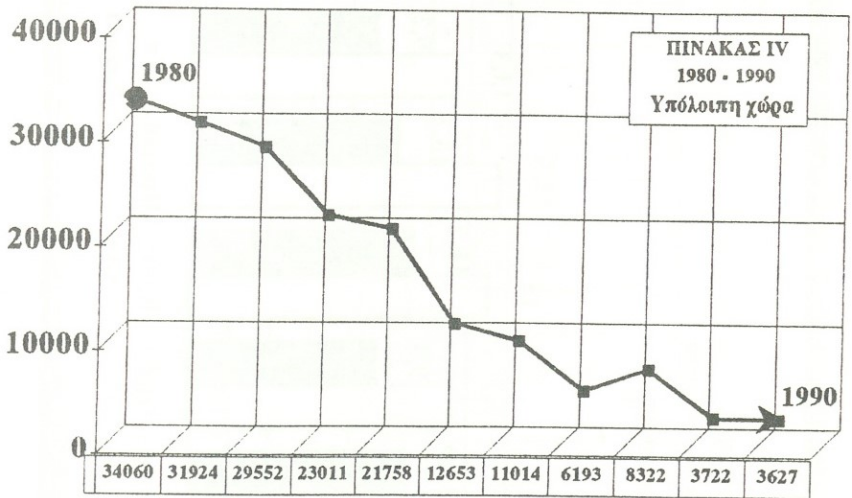

ΠΙΝΑΚΑΣ IV

Φυσική Αύξηση στην Υπόλοιπη χώρα

**Φυσική αύξηση
του πληθυσμού**

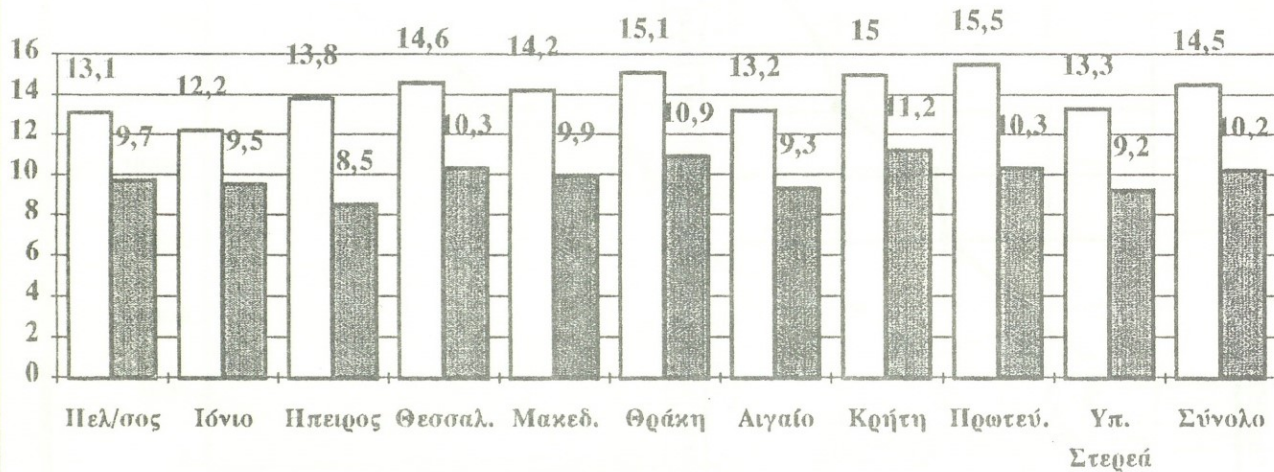
ΠΙΝΑΚΑΣ V

Γεννητικότητα

κατά γεωγρ. διαμερίσματα

(ανά 1.000 κατοίκους)

- Γεννήσεις 1981
- Γεννήσεις 1989

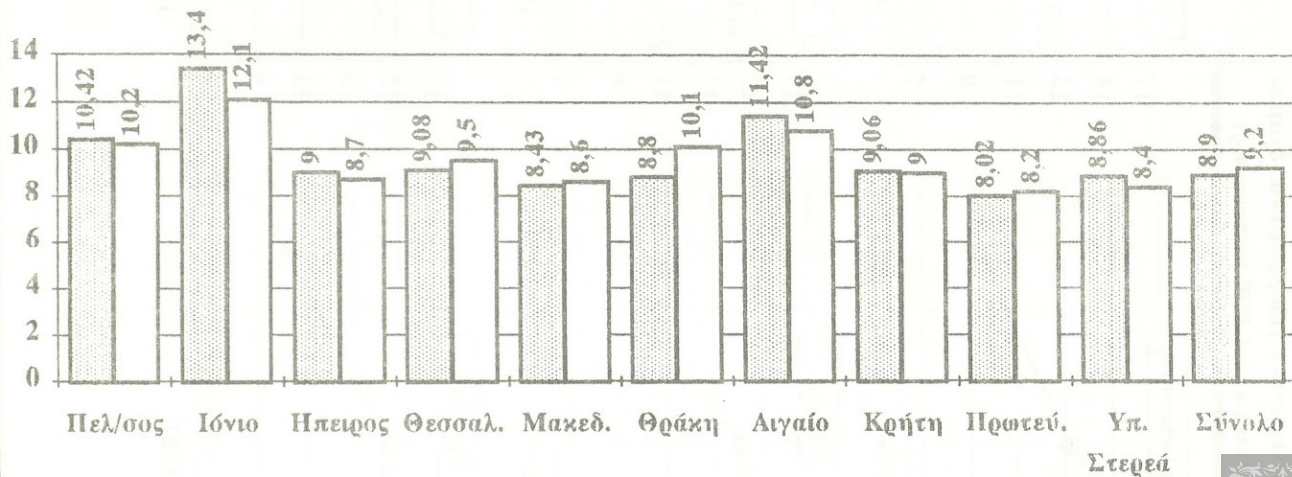

ΠΙΝΑΚΑΣ V

Θνησιμότητα

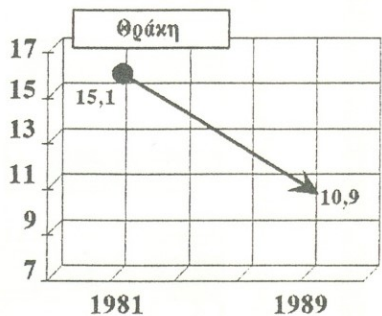
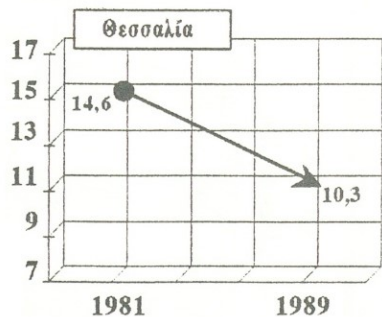
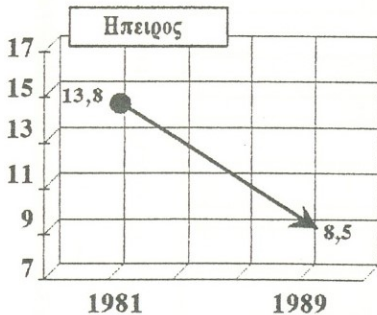
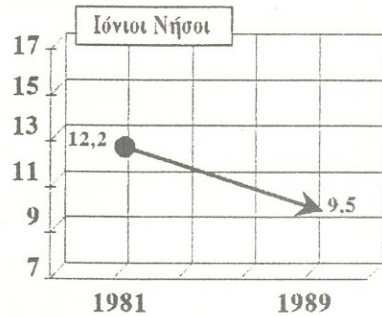
κατά γεωγρ. διαμερίσματα
(ανά 1.000 κατοίκους)

■ Θάνατοι 1981
□ Θάνατοι 1989

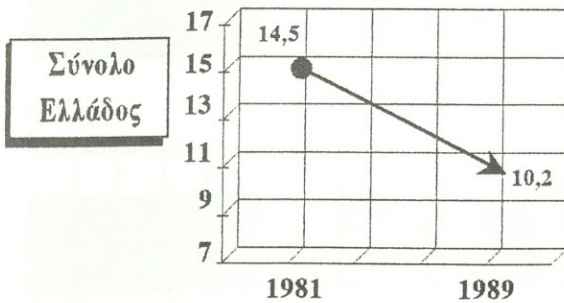
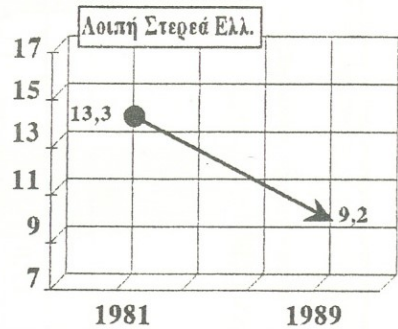
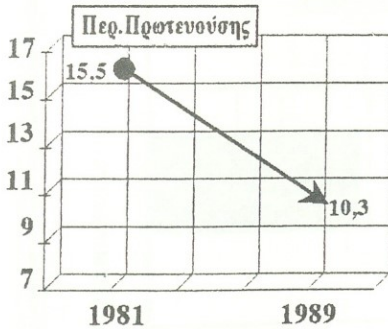
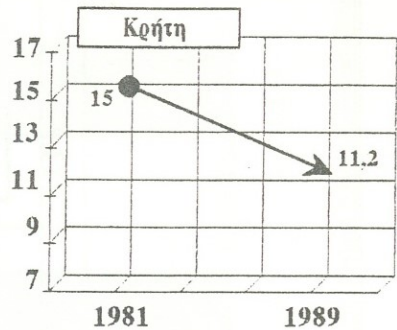
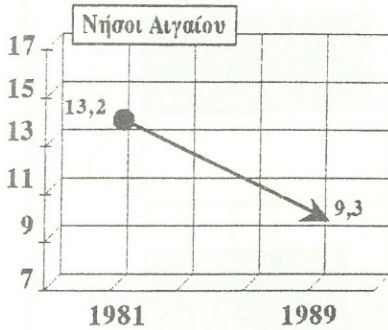
ΠΙΝΑΚΑΣ V

Γεννήσεις κατά γεωγραφικά διαμε-
ρίσματα (ανά 1.000 κατοίκους)

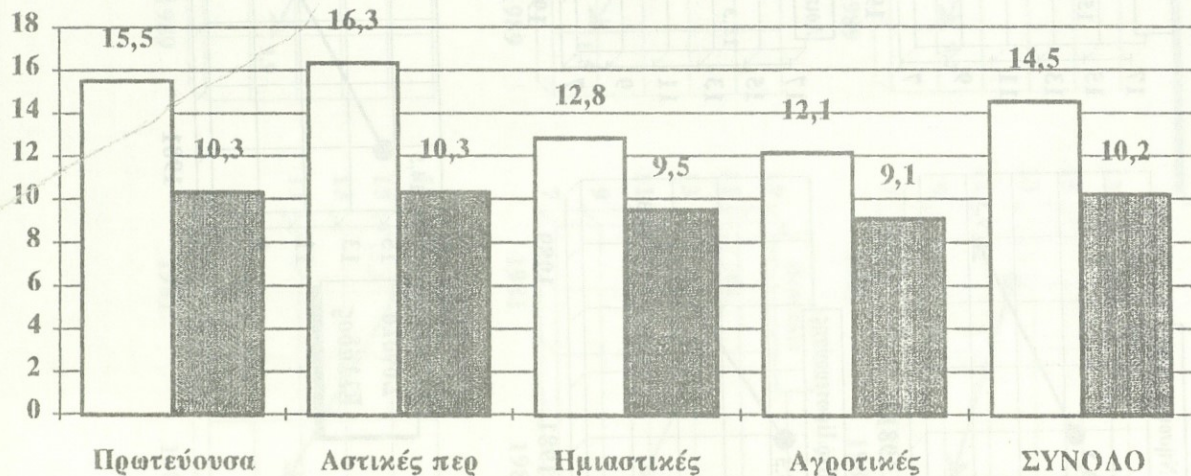
ΠΙΝΑΚΑΣ V

Γεννήσεις κατά γεωγραφικά διαμε-
ρίσματα (ανά 1.000 κατοίκους)

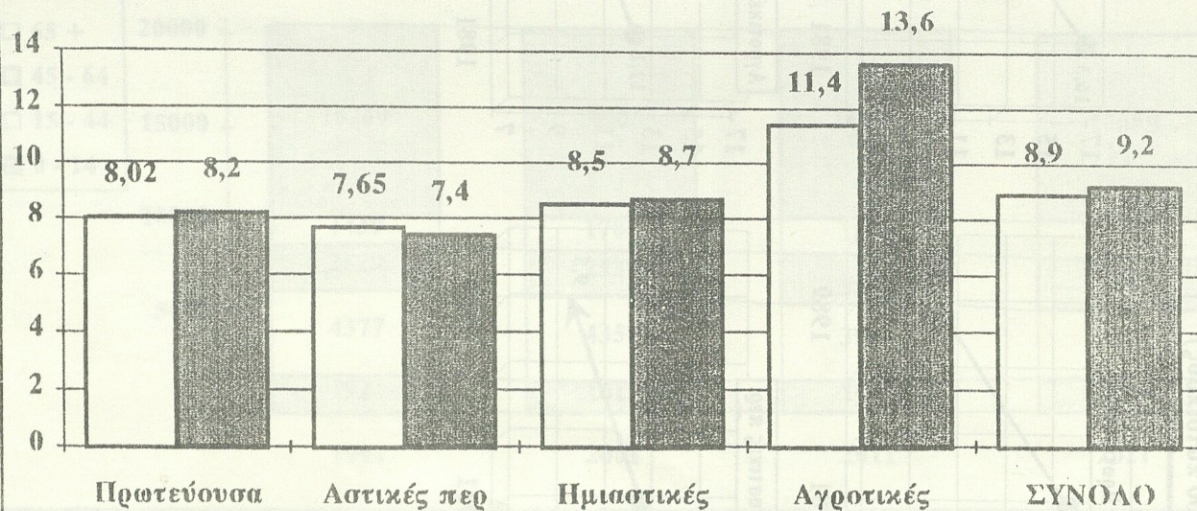
ΠΙΝΑΚΑΣ VI
Γεννητικότητα κατά περιοχές
(ανά 1.000 κατοίκους)

□ Γεννήσεις 1981
 ■ Γεννήσεις 1989

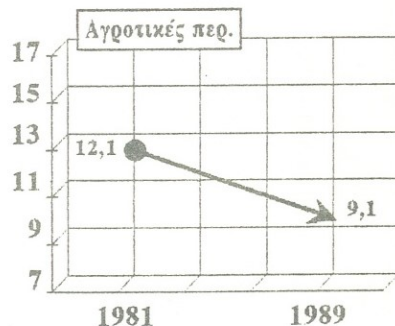
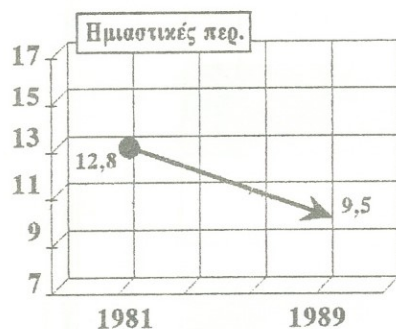
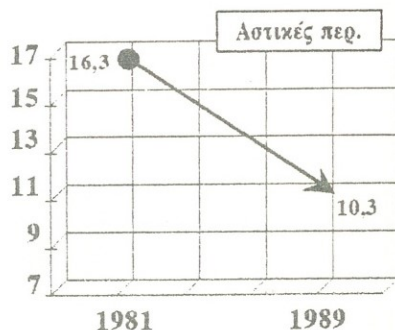
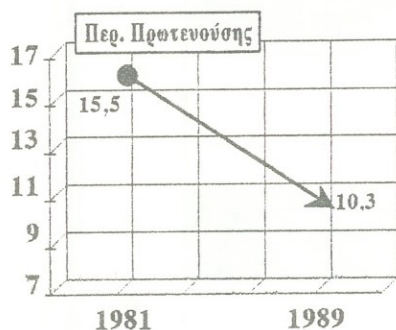
ΠΙΝΑΚΑΣ VI
Θνησιμότητα κατά περιοχές
(ανά 1.000 κατοίκους)

□ Θάνατοι 1981
 ■ Θάνατοι 1989

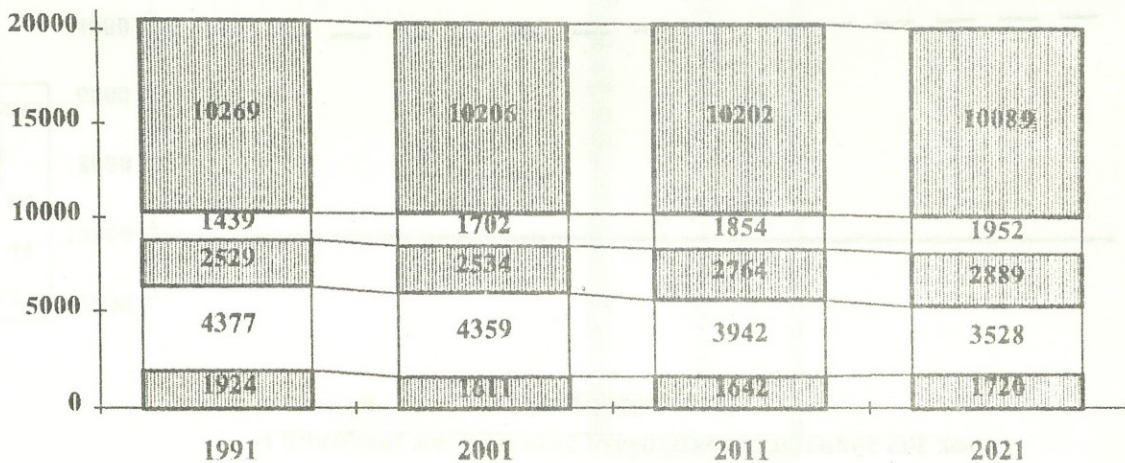
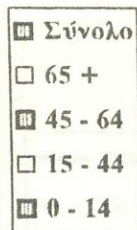
ΠΙΝΑΚΑΣ VI

Γεννήσεις κατά περιοχές
(ανά 1.000 κατοίκους)

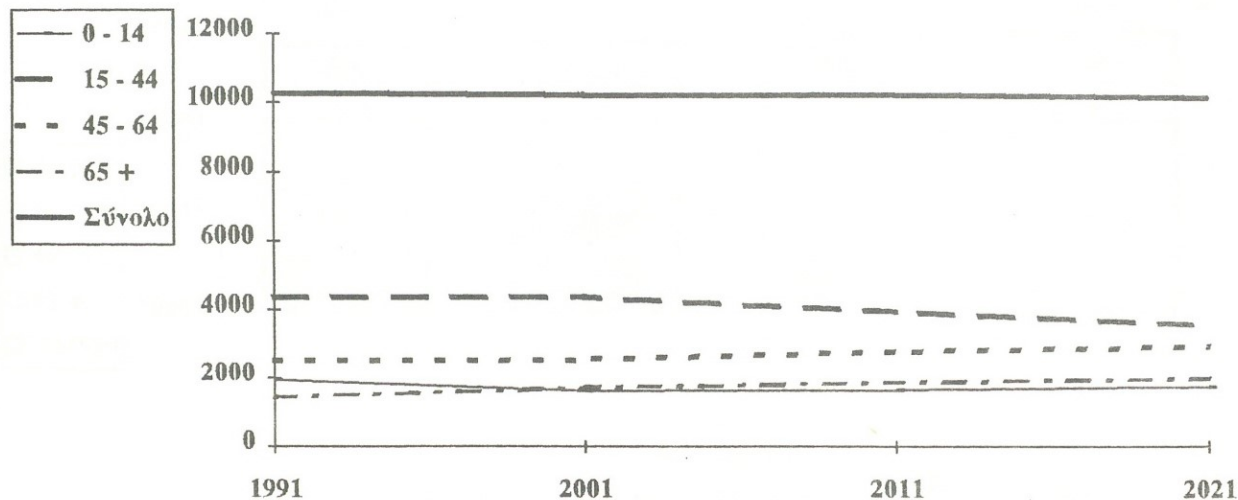

ΠΙΝΑΚΑΣ VII

Ο σημερινός και ο πιθανός μελλοντικός πληθυσμός της χώρας
(σε χιλιάδες κατ.)

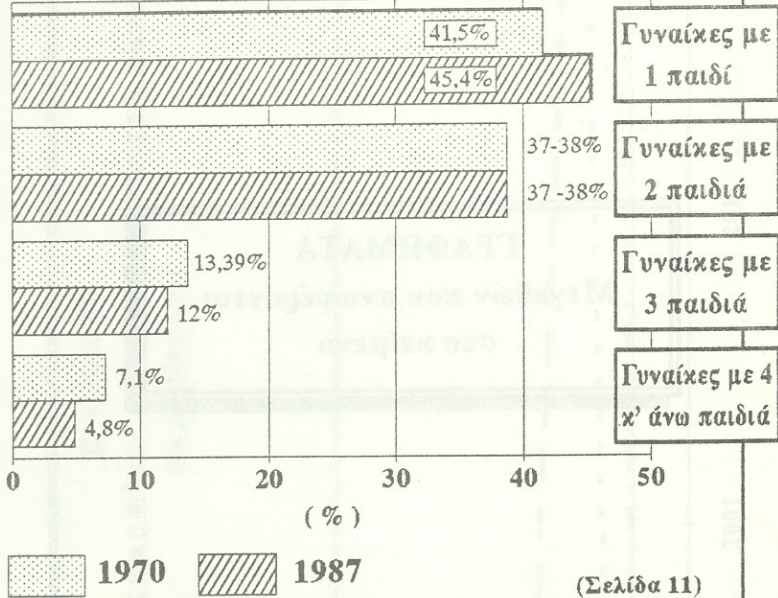
ΠΙΝΑΚΑΣ VII
Ο σημερινός και ο πιθανός μελλοντικός πληθυσμός της χώρας
(σε χιλιάδες κατ.)

ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ
Μεγεθών που αναφέρονται
στο κείμενο

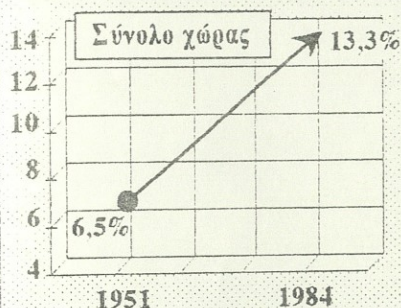
**Ποσοστό γυναικών
με 1,2,3,4+ παιδιά**

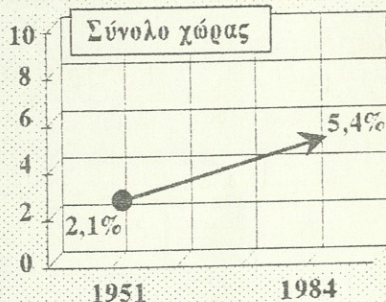
Σημ: Σύνολο χώρας

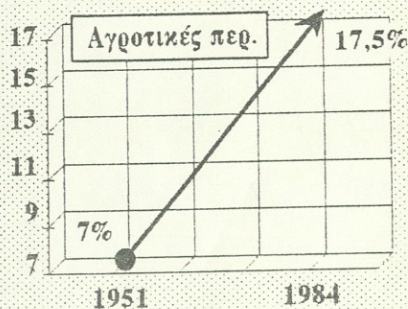
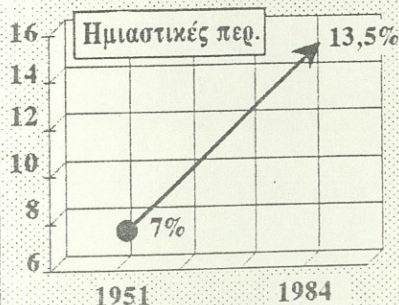
Ποσοστό ηλικιωμένων (65+)

Ποσοστό υπερηλίκων (75+)

Ποσοστό ηλικιωμένων (65+)

Ποσοστό παιδικού πληθυσμού (0-14)

